

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. - Izdaja vsak petek - Uredniški odbor. - Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. - Poštni predal 33 - Telefon uredništva in uprave 127. - Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu 616, T-151. - Letna naročnina 600 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din - Tiska tiskarna "Slovenskega poročevalca" v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Kaj je s premogokopom Kanizarica?

BREZ INVESTICIJ JE RUDNIK ZAPISAN PROPADU

Rudnik rjavega premoga v Kanizarici pri Črnomlju je edini rudnik Bele krajine in po številu zaposlenega delavstva tudi največje podjetje v okraju. Ze nekaj desetletij kopljejo v njem premog za naše gospodarstvo, večinsko več, včasih manj. Med vojno so partizani prepričali okupatorju izkoriščanje premoga, tako pa, ko je bila vsa Bela krajina osvobodjena, so vrli trboveljski in domači rudarji - partizani pod najtežjimi pogoji rudnik spet odprli in začeli z izkopom. V letih po vojni je bil rudnik vključen v načrtno gospodarstvo tako glede izkoriščanja, kot porabe nakopanega premoga. Niso velike količine, ki jih daje ta rudnik, toda vendar ima tudi njegov premog svoj pomen za naše gospodarstvo. Zlasti pa veliko pomeni za gospodarstvo Bele krajine, kjer je prav industrija še tako šibka. Zato Belokranjcem ni vseeno, kako posluje rudnik in kakšne možnosti razvoja ima. Ni jim vseeno, ali se bo izkoriščanje v rudniku povečalo in dalo kruha nekaj sto novim delavcem, belokranjskemu in končno tudi skupnemu gospodarstvu pa toliko in toliko milijonov dohodka, ali bo do nekega dne na cesti še ti ljudje, ki so danes zaposleni v rudniku. Obetjo in poslovanje rudnika je torej resno socialno in gospodarsko vprašanje Bele krajine, zato ga je treba kot tako tudi obravnavati.

Po strokovnih ugotovitvah je v rudniku najmanj 4 milijone ton premoga, kar pomeni pri povprečnem povojnem letnem izkoriščanju dovolj za 180 let, če bi se pa izkoriščanje povečalo, pa za sorazmerno krajšo dobo. Te ugotovljene zaloge so v območju sedanjega izkoriščanja, širša ali bližnja okolica rudnika pa niso preiskane.

V letih po vojni rudnik ni dajal načrtno določene količine premoga. Zelo resne težave so nastale letos, ko premog iz Kanizarice ni mogel vzdržati hude konkurence na trgu, saj so drugi veliki rudniki, ki imajo moderne rudniške obrate in naprave, dnevnim mehanizirani kop ter nakladajo premog neposredno na vagonce, lahko nudili premog ceneje kot rudnik Kanizarica. Mesečni proizvodni načrt ni bil dosežen vse do septembra, storilnost je močno padla, premog se je kupil na skladišču, delavci pa so dobili komaj 80% plače. Ker je plačni fond tesno vezan na načrtno določeno

količino, je popolnoma razumljivo, da niso bili doseženi dohodki, ker ni bila dosežena načrtna količina premoga. Tako je bilo vseh prvih osem mesecev letošnjega leta, septembra pa je produkcija močno narasla, s čimer se je tudi znižala proizvodna cena premoga. Toda to, kar je bilo zamujenega v osmih mesecih do konca leta ne morejo več doseči ne količinsko ne finančno.

IN KJE SO VZROKI?

Posebna komisija rudarskih strokovnjakov je v začetku decembra proučila vzroke in težave rudnika ter možnosti obstoja in razvoja. Njeno izbrano in pregledno poročilo pravi: Odkopne plasti premoga, ki se sedaj izkoriščajo, so že dokaj globoko, kar veča stroške proizvodnje. Jamske naprave so zastarele in pomanjkljive. Neustrejni sloji premoga, kovanje rovov od plasti do plasti, kar so posebno morali delati letos, motnje na strojnih napravah vpadnika, slaba organizacija dela in druge težave so povzročile v prvih letošnjih mesecih podražitev nakopanega premoga za 348 din nad planirano ceno pri toni. Jamske storitve je bila najmanjša v marcu in je znašala komaj 0,50 tone na delavnik, v septembru pa se je dvignila na 0,90 tone, s čimer so tudi stroški proizvodnje padli pod določeno ceno, oziroma, zvišal se je zaslužek. Te številke pa tudi povedo, da je za del težav kriva deloma slaba organizacija dela in slaba storilnost. Na slabo storilnost pa so poleg drugega prav gotovo vplivale finančne težave obrata in, kot posledica teh težav, 80 odstotkov plače.

Delovni kolektiv skupno z delavskim svetom in upravnim odborom ni dovolj kot celota razpravljal o teh problemih, zlasti pa ne skupno s strokovnim vodstvom rudnika. Še več. Namesto da bi skupno iskali možnosti za odpravo pomanjkljivosti, so nastala med kolektivom na eni in direktorjem na drugi strani neutemeljena sumničanja, pri katerih je bil osnovni kamen spodbite osebnostni interes in njegova uporaba. Ne da bi se spuščali v podrobnosti postopoma rastočega prepada med direktorjem in kolektivom, moramo zapisati, da je bilo očitanje krivde za težave rudnika na direktorja zlonamerno in v vsakem primeru močno pretirano. Njegova krivda bi bila kvečjemu v tem, da se ni znal povežati z

upravnim odborom, da ni sklopil z celim kolektivom reševal problemov rudnika. Krivda kolektiva pa je bila, da se dokler so dobivali polne plače, za delavsko samoupravljanje ni brigal, ko pa so rastle težave, je hotel odgovornost zanj naprti izključno direktorju, ne upoštevajoč, da so za pravilno po-

BREZ INVESTICIJ BO RUDNIK V TREH LETIH PROPADEL

svetovanje podjetja odgovorni prav vsi od direktorja pa do nočnega čuvaja. Navzlic temu pa lahko trdimo, da je to nesodelovanje pri upravljanju podjetja, ki ga je treba vsekakor ostro grajati, le majhen del vzrokov za nastale težave, ki so, kot pravi poročilo strokovne komisije, globlje značaja.

V kratkem se bo pričela gradnja avtoceste Ljubljana-Zagreb

Kot poročajo naši dnevni časopisi se bo verjetno pričela gradnja avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb s priključkom na avtomobilsko cesto Beograd-Zagreb, oziroma bo to podaljšek te zvezne avtomobilske ceste do Ljubljane.

Nova cesta bo šla v glavnem v bližini sedanje ceste Ljubljana-Novo mesto-Brežice po levi strani Krke od Novega mesta do Krške vasi pri Brežicah in bo dolga od Skofljice pri Ljubljani do hrvaške meje okrog 100 km, kar pomeni, da bo za kakih 14 km krajša od sedanje ceste. Nova cesta bo namenjena izključno motornim vozilom in bo najmoderneje zgrajena. Klancev skoraj ne bo imela, saj ne bo večje vspetne kot 7%, ovirki pa bo bodo tako izpeljani, da vozilom ne bo treba zmanjšati brzine. Celotno cestišče je predvideno v širini 10 metrov,

od tega bo odpadlo na betonsko cestišče 8,2 metra. Gradnja te ceste nikakor ne bo lahka in bo trajala več let. Predvsem bo treba premagati višinsko razliko med Barjem in Višnjo goro ter višinsko razliko pri Novem mestu (od Trško gor) Zgradiiti bo treba nekaj velikih objektov med drugimi tudi 180 metrov dolgi predor pri Smarju. Med Višnjo predor in Stično bo treba premostiti potok Višnjico, sedanjo cesto in železnico. Projektanti pravijo, da bi to premostili z enim samim objektom, dolgim 150 m. Zgradiiti bo treba tudi most čez Krko med Krško vasio in Brežicami. Na novi cesti bodo motorna vozila lahko razvijala hitrost od 120 do 140 km na uro.

Avtomobilska cesta Zagreb-Ljubljana bo velikega gospodarskega pomena za Dolenjsko in vso državo. Strokovnjaki so izračunali, da bomo na njej samo na manjši porabi goriva in manjši obrabi gum prihranili letno okrog 364 milijonov dinarjev, v celoti pa najmanj 473 milijonov letno, z ozirom na rentabilnost nove ceste proti sedanji. Zdej vozi po cesti Zagreb-Ljubljana okrog 300 motornih vozil, po novi pa jih bo slo najmanj 600 na dan. Nas Dolenjce sedaj v prvi vrsti zanima, kako blizu bo šla nova cesta mimo večjih krajev, zlasti Novega mesta. V interesu vseh je, da bi šla čim bliže.

Kako bomo praznovali Novoletno jelko

Praznovanje Novoletne jelke se bo začelo že 21. decembra. Radio Ljubljana bo posvetilo več oddaj pionirjem in govoril o pripravah in uspehih. Po solah v novomeškem okraju bodo tudi filmske predstave za otroke. Podjetja, zadruge, občinski ljudski odbori in ostale organizacije bodo na sedežih občin priredile skupno obdaritev za otroke.

V Stopičah bo tudi letos praznovanje Novoletne jelke pomenilo praznik vasi. Mladina bo pripravila program (kulturni) pletjem in cimbabom. Mamicke bodo pripravile darila. Zvečer pa bodo praznovali tudi starejši.

V Trebnjem so podjetja že obljubila denarno pomoč za obdaritev otrok. Zene z veseljem pripravljajo otrokom novoletno praznovanje. Mladina bo pripravila tudi kulturni program. V Novem mestu bodo še posebno lepo praznovali Novoletno jelko. V Otroškem vrtcu pripravljajo pravljenji grad. Pionirji osnovne šole bodo uprizorili Ciglarjevo igrlico »Dedek Mrzaj prihaja iz Gorjančev«. V Birični vasi pionirji pripravljajo igrco »Palčka in »Dedek Mrzaj prihaja,

V torek popoldne se je v Ljubljani prvič sestala novoizvoljena Ljudska skupščina LRS. Za predsednika Ljudske skupščine je bil izvoljen ljudski poslanec Miha Marinko, za podpredsednika Ferdo Kozak in Jaka Mojsker. Na seji je bil izvoljen nov izvršni svet, ki mu predseduje tovariš Boris Kraiger, podpredsednik pa je dr. Marijan Breclj.

Dvig kmetijstva in industrializacije temelja gospodarske politike na Kočevskem

Iz dvodnevnih seje OLO Kočevje

V nadaljevanju seje 1. in 2. decembra letos so odborniki OLO Kočevje obravnavali potrebo točne evidence splošnega ljudskega premoženja. Socialistični sektor je na Kočevskem zelo močan spričel razložene zemlje odseljenih kočevskih in raznih narodnih izdajalcev. Osredni del kočevskih zemljišč je tako postal obča ljudska imovina, na kateri se postopoma razvijajo močni državni kmetijski in živinorejski proizvodni obrati. K povečanju zemljiškega sklada obče ljudskega premoženja sta pomembna še agrarna reforma in zakon o zemljiškem skladu. Tako nastalo stanje pa terja, da se upovstavi točna evidenca nad vsemi površinami lastnine, kar pa zahteva ogromno dela. V zadnjem času so se podvzeli ukrepi za zaokroževanje zemljišč, vendar je na terenu glede družbene lastnine precej zmede, ker lastnina ni še zemljiško-knjižno urejena, kar gre največkrat v škodo skupnosti. Okrajni ljudski odbor je sklenil, da je treba evidenco nad tem družbenim premoženjem čimprej urediti tudi s pravne strani. V ta namen je bila izvoljena posebna komisija, ki bo uredila to vprašanje še za družni in privatni sektor.

Potrebni so novi industrijski obrati in modernizacija starih

Po poročilu o gospodarskem stanju v okraju in posameznih podjetjih ter o potrebi industrializacije in elektrifikacije, ki ga je dal podpredsednik OLO tovo. Jože Košir, se je razvila živahna razprava, v kateri so sodelovali skoraj vsi odborniki.

Veliko zanimanja je za gradnjo kemične tovarne, ki naj bi stala v Kočevju. Za to tovarno bi se lahko koristno uporabili prostori bivše Horakove tovarne, ki so sedaj neizkoriščeni. Vsi odborniki so bili mnenja, da je treba te zamisli čimprej uresničiti. Zelo pestra je bila razprava o elektrifikaciji podeželja. OLO je sklenil, da je treba temu vprašanju dati prednost. Najprej je treba elektrificirati kolpško dolino, večji del občine Velike Lašče in dobrepoljske občine ter Struge. Elektrifikacija kolpške doline je znatno olajšana, ker se tudi občine na drugi strani Kolpe zanimajo za elektrifikacijo zlasti občina Čabar, Gerovo in Brod na Kolpi, ter bo tako s skupnimi močmi lažje napeljati daljnovod visoke napetosti. Velik poudarek so dali ljudski odborniki boljši opremitvi obstoječih podjetij ter pooblastili

Med Rosalnicami in Bubnarci je dograjen most

Letošnji jesen so zgradili čez Kolpo, pri Bubnarcih nov železen 90 m dolg železniški most, ki je tehnično dovršena naprava, saj nima v vsej dolžini v sredini nobenega opornika.

Poleg mostu so obnovili nekaj propustov v nasipih na obeh straneh mostu. 11. decembra letos so obnovili oziroma odstranili zadnji provizorij na naši strani Kolpe med postajo Rosalnice in Kolpo. Provizorij so zamenjali z novo železno konstrukcijo. Z delom pri zamenjavi so pričeli dopoldne ob devetih, večerni vlak pa so peljali z manjšo zamudo že preko obnovljenega propusta. Sedaj bo šel promet na tem odseku brez vsakega zastoja s polno brzino in mnogim, ki so mižali, ko so se peljali skozi provizorij na Kolpi, tega tedaj ne bo več treba.

OLO, da takim podjetjem pomagajo s krediti in jamstvom.

Izmed posameznih podjetij je dosedaj pokazala prav lep napredek ključavničarska delavnica, ki se je tudi tehnično izpopolnila. Odborniki pa niso bili zadovoljni z dokaj nizkim proizvodnim izdajem v tem obratu za prihajajoče leto, ko ima vendar vse pogoje za zvišanje proizvodnje. Zadolgovljivo posluje mestno kleparsko podjetje, ki pa je v pogledu proizvodnje odvisno od gradbenih del. Veliko je bilo govora o nekaterih podjetjih, ki ne izkoriščajo vseh proizvodnih zmogljivosti. To velja zlasti za opekarne v Ribnici, ki ima neizčrpane zaloge prvovrstne gline in bi lahko dala na trg mnogo več opake, kot jo je dala v zadnjih letih. Odborniki so trdili, da je zmogljivost te opekarne izkoriščena komaj za eno tretjino. Obratuje je po 8 ur dnevno, 16 ur pa stoje, med tem pa je potrebno uvakati v okraj velike količine opake, tako strošane kot zidne. S polnim izkoriščanjem zmogljivosti opekarne, bi lahko kriili večje potrebe po opeki, obenem pa dali zaslužek novi delovni sili. Baje so že poizkušali povečati obratovanje, pa niso dobili pri Narodni banki potrebnega kredita.

Odborniki so z zadovoljstvom poslušali poročilo o krepkem razvoju državnega kmetijsko-gospodarskega posestva v Kočevju, ki je razvilo svojo dejavnost do take stopnje, da ima vse pogoje za nadaljno razširitev proizvodnje. Vzporedno s posestvom, so odborniki govorili tudi o pomoči kmetičim zadržanim in posameznim članom KZ pri dviganju kmetijstva. Najbolj živa pa je bila razprava o razvoju gospodarstva v posameznih občinah. Pri tej razpravi so sodelovali odborniki obeh zborov, zlasti pa odborniki občin Ribnica in Velike Lašče. V Velikih Laščah imajo v načrtu gradnjo mlekarne že prihodnje leto; mlekarne je z ozirom na močno razvito živinorejo res potrebna.

Na tej seji tudi niso prezrili velikega pomanjkanja šolskih prostorov in materialnih pogojev šolsva in prosvete sploh. Poleg

UMETNI DEŽ BOMO

Po dolgotrajnih raziskavah in poizkusih je izdelala tovarna parnih turbin »Edvard Kardelj« v Karlovcu prve strojne naprave za proizvodnjo umetnega dežja. To je sedaj že druga tovarna v državi, ki je začela proizvajati stroje za umetni dež, pred to je začela izdelovati take stroje že tovarna »TITO« v Skoplju. Obe tovarni bosta lahko letno izdelali okrog 700 takih strojnih naprav, ki bodo izredno važne za nadaljno mehanizacijo našega kmetijstva.

Prve serije takih naprav so namenjene izključno za domače potrebe tovarne parnih turbin v Karlovcu pa je dobila že tudi naročila iz inozemstva predvsem iz Turčije in držav bližnjega vzhoda. Poleg tega je ista tovarna izdelala letos prvih sto poizkusnih črpalk za namakanje. Poizkusi so pokazali, da bodo te črpalke lahko zelo koristno uporabili v kmetijstvu in so jih že pričeli izdelovati serijsko. Tovarna turbinskih strojev »Edvard Kardelj« v Karlovcu poleg teh še 12 vrst črpalk, med njimi tudi črpalke za nafto in ladj,

obnova obstoječih, je treba v okraju zgraditi vsaj 8 novih šolskih stavb, najbolj potrebno pa je šolsko poslopje v Dolenji vasi. Kaže, da bo možno pričeti z gradnjo novih šol v prihodnjem letu, vendar postopoma, ker vsega ne bo mogoče nameriti. Na seji je bil tudi sprejet sklep o ustanovitvi samostojnega podjetja »Klas«, namesto dosedanjega podjetja Zitofond, ter sklep o gradnji mlina v bližini silosa.

Ta dvodneva seja OLO Kočevje je bila ena najbolj plodnih in zanimivih sej. V razpravi je sodelovalo nad 70 odbornikov, ki so dftli vrsto pametnih in koristnih predlogov ter nasvetov za izboljšanje upravnega poslovanja. Potrebno bi bilo, da bi sedaj odborniki OLO z vsebino seje seznanili volivce z njimi vred pretresli vsa vprašanja in z njihovo pomočjo tudi pomagali uresničevati nakazane načrte za splošni gospodarski napredek kočevskega okraja.

NAŠE SLADKORNE TOVARNE SO PRESELELE NAČRT

Tovarna sladkorja v Branjinem vrhu je dosedaj že presegla letošnji načrt proizvodnje sladkorja. Predelala je že 12.000 vagonov pese. V času glavne proizvodnje je zaposlovala 1800 delavcev. Pred pričetkom proizvodnje so pravosodno pregledali in popravili vse strojne naprave tako da je šla proizvodnja brezhibno. Tudi sladkorna tovarna v Zupanju vasi je presegla svoj letošnji proizvodni načrt. Skozi 120 dni je vsak dan predelala po 140 vagonov sladkorne pese, kar da skupno 16.000 vagonov sladkorne pese. Tudi v tej tovarni so pravosodno obnovili in popravili vse strojne naprave.

ZNIŽANJE CEN KOVINSKIH IZDELKOV

Kolektiv tovarne metalnega in pločevinastega blaga »Metalija« v Subotici je v čast praznika desete obletnice II. zasedanja AVNOJ v Jajcu sklenil občutno znižati cene svojih izdelkov. Cene so znižali: minček za mletje mlete iz dosedajšnjih 1200 in 900 din, mlin za mletje orehov iz 500 na 600 din. Podkane lonce za perilo vsebina 25 l od 820 na 750 din; pocinkane vrče za vodo vsebine 8 l od 700 na 600 din. Znižal je cene tudi drugim drobnim gospodarskim in hišnim predmetom. S tem znižanjem cen je ta kolektiv dal lep doprinos k zvišanju življenjske ravni našega ljudstva. Upravičeno pričakujemo, da bodo temu vzgladu sledila druga proizvodna podjetja.

PROIZVAJALI PREVOZ SVINJ Z LETALI

Iz sredstev tripartitne pomoči ki nam jo je dala ZDA, Velika Britanija in Francija je bilo med drugim kupljeno v Veliki Britaniji večje število plemenskih svinj pasme bershire. Okrog 1000 takih plemenskih svinj smo že dobili, toliko pa jih dobimo še v kratkem. Zanimivo je, da te plemenske svinje dovažajo k nam v posebnih in ta namen preurejenih avionih. V vsak tak avion nalože po 20 svinj, voznja od Londona do Beograda pa traja komaj 6 ur. Dosedaj prispelo plemenske svinje so oddali na državna posestva v LR Srbiji in Vojvodini.

Okrepiti je treba kulturno prosvetno delo v oddaljenejših vaseh

(S seje plenuma OK ZKS Novo mesto)

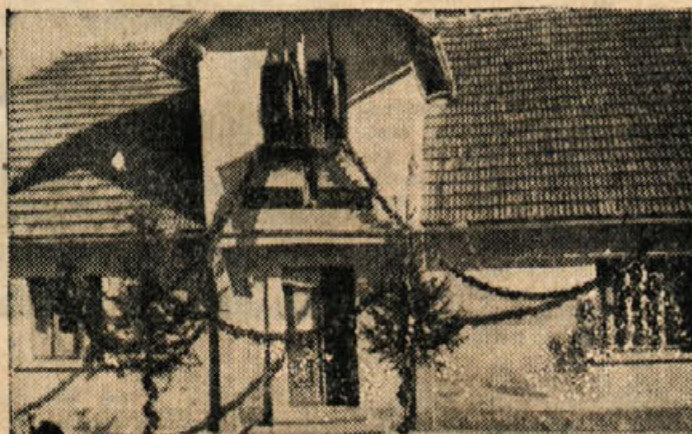
Nedavno je bila v Novem mestu seja okrajnega komiteta ZKS. Seje se je udeležila tudi Vida Tomšičeva, organizacijski sekretar OK ZKS in narodni heroj. Obravnavali so politični položaj v okraju po volitvah in pa sedanje naloge množičnih organizacij.

Izredno velika udeležba na volitvah je nedvomno močan po-

vollnih upravitelcev v okraju. Te priprave so pa tudi pokazale, da aktivisti pri svojem delu čestokrat zanemarljivo ravno najbolj oddaljene vasi in kraje. Ugotovljeni so primeri, da v nekatere oddročne vasi po eno leto ali več ni robenega aktivista, zato tudi nimajo sestankov in drugih prireditvev. Edini, ki še zaide k njim, seveda po službeni dolžnosti, je davčni izterjevalec. Take vasi so na primer Vel. Crlinik, Hom, Zameško, Sv. Jošt pa

vasi, ki so bile v tem oziru do sedaj zastopljene in, ne po lastni krivdi, najmanj seznanjene s dogajalji doma in po svetu. Naši delovni ljudje v sleherni vasi se zanimajo za naše skupne napore in uspehe, pa tudi ne uspehe. Enako jih pa zanimajo svetovni dogodki, saj imajo svoj pomen za vsako državo, tako tudi za našo, ki si z lastnimi silami gradi lepše življenje. Prijemanje sestankov po vaseh, seznanjanje ljudi z vsemi dogodki, izmenjavanje misli z njimi v obliki predavanj in razgovorov o najvažnejših domačih in svetovnih vprašanjih, to je ena od najpomembnejših nalog političnih aktivistov, ljudskih odborov in poslancev.

Trenutno najvažnejša naloga pa je, kot smo zapisali že zadržlj, priprava in organizacija zimskih izobraževalnih tečajev. Ne samo v večjih središčih, v sleherni vasi je treba pripraviti tak ali drugačen izobraževalni tečaj. Seveda pa ta tečaj ne sme biti morda le zato, da se lahko reče: no, pa imamo tečaj! Namea tečaja je in mora biti, da udeleženci na njem kaj pridobijo. Nadalje mora tečaj biti tak, da ljudem čimbolj ustreza glede na okolišine kraja, da je zanje čimbolj zanimiv in koristen. Zlasti je pa treba postreči s čimbolj učinkovitimi tečaji tistim krajem, oziroma vasi, ki so bili doslej iz tega ali drugega vzroka prikrajšani. Strokovnjaki so pripravljani predavati, kamor koli je treba, ker čutijo dolžnost, da pomagajo pri splošni izobraževalni prebivalstva. Naloga množičnih organizacij in prosvetnih delavcev pa je, da tečaje pripravijo in poskrbijo za polno udeležbo,

Tako so okrasili volivče v Podhosti

litni uspeh. Ta uspeh je posledica pravilnega dela in prijema pred volitvami in današnje stopnje razvoja pri nas. Predvolilne priprave so s kasnejšim uspehom volitev pokazale, da je treba s takim delom nadaljevati in ga še razširiti. Da so bile priprave za volitve dobro izpeljane priča dejstvo, da je bilo v okraju nad 90 večjih zborovanj, na katerih so govorili kandidati in aktivisti. Teh zborovanj se je udeležilo več kot 21.000 volivcev, kar je okrog 50 odstotkov vseh

še desetletje drugih po vsem okraju. Večina teh vasi tudi nima elektrike, zato so brez radijskih sprejemnikov, pa navdaj pa so tudi najmanj naročeni na časopise. Tako so ti ljudje res odrezani od sveta in ne vedo, kaj se godi doma in drugod. Plenum je sklenil, da je treba stiske med volivci in predstavnikih ljudstva ter množičnih organizacij obrantiti tudi po volitvah in jih še poglobiti, saj so ti stiski pokazali najboljši uspeh. To velja zlasti še za tiste oddaljene

Pereča gospodarska vprašanja Kostelske doline

2. Organizacija prodaje

Ceprav je kostelska dolina daleč na robu slovenske zemlje, odmaknjena od večjih mest in industrijskih centrov, se tudi v njej življenje venomer menja. Moderni časi zmanjšujejo vse razdalje in še tako zakoten kraj ne more ostati nedotaknjen od sodobnih dogajanj doma in po svetu. Tudi Kostelska dolina ni ostala. Bistvena razlika med sedanjim in nekdanjim življenjem Kostelčanov je, da so moški nekod morali po svetu s trebuchom za kruhom, danes pa si lahko vsak priskrbi sredstva za življenje doma.

Vendar vkljub splošnemu gospodarskemu napredku in boljše življenju sploh Kostelčani ne dosegajo ne v gospodarstvu ne v življenjski ravni tistega, kar bi

rabijo za domače potrebe, po načelu: sadi in seji kar količkaj rodi, samo da boš manj kupil. To je pri Kostelcih tradicija, opirajoča se na gospodarske razmere v preteklosti. Denar, ki so ga možje prinašali domov, je zadostil komaj za davke, obleko in obutev. V vojnih letih pa tako niso mogli ničesar kupiti. Prodaja pa svojih kmetijskih pridelkov v prejšnjih časih skoraj niso mogli. Zaradi oddaljenosti potrošniških središč je kostelski kmet zelo težko konkuriral na trgih, v kostelski dolini pa sploh ni bilo kupca.

Danes so razmere drugačne. Potrebe po kmetijskih pridelkih so porasle ne samo v naši državi, ampak po vsej Evropi. Moderni promet je približal proizvajalca potrošniku, kar ima za posledico pospešeno uvajanje rajonizacije v kmetijski proizvodnji. Danes posamezne države pridelujejo tiste kulture, ki v njihovih pogojih najbolje uspevajo. To načelo velja tudi za slovenskega kmeta, za Kostelčana pa je posebej. Kostelska dolina je glede podnebja nekak izrednega. Daleč naokrog ni tako toplega podnebja kakor v Kostelski dolini. V primeru s sosednjim Kočevskim ali Gorskim kotarjem je razlika v toplini za več stopinj, ali, kakor pravijo po domače, za celo zimsko suknjo. Podnebje in zemlja naravnost zahtevata razvoj zelenjadarstva in sadjarstva. Višji predeli rodijo izvrstne krompir, ki bi bil prav lahko semensko blago. Hlevi bi se lahko priključili kočevskemu vzrejemu središču sivojarskega goveda. Ze zdrava pamer lahko pokaže, je bolj pa svinčnik, da gre dobro in zanesljivo v denar je krompir in živinorejski produkti. Vrnarstvo ima tudi posebno ugodne gospodarske pogoje. Zgodnje povrtnine bi se posebno dobro prodale v bližnjih potrošniških središčih v Delnicah, Srebrih Moravcih in v Kočevju, do čem bi glavno poletno zelenjavo lahko vedno dobro prodali na Reki in v bližnjih morskih letovišnih.

Sadje je, lahko trdimo, osnovni vir denarnih dohodkov kostelskega kmeta. Če le ima donosen sadovnjak. Potrošnja sadja doma in po Evropi nenehno raste, sadovnjaki bodo prinašali lepe in zanesljive dohodke. V izbiri sadnih sort Kostelcem ni treba tavati v mraku. Pionirji kostelskega sadjarstva, Delač Anton iz Podsten, bratje Zdravci iz Brstnice in Fare, Selan Martin iz Fare, so utrlji pot in zdaj vemmo, da na večini leg lahko sadimo ontario, Baumannovo reneto, kampanjsko reneto, jonatan, krivopecelj in še nekatere druge sorte jabolk, ki so vse precej ceneje na trgu.

Kostelcem svetujemo torej preureditev kmetovanja na najbolj donosne kulture: zelenjava, krompir, sadno drevje, in pa živinoreja. Prehod naj bo seveda postopen, nagle in korenite spremembe naenkrat kmetijsko gospodarstvo ne prenese. Te spremembe so sicer že v teku: žita se opušča in v korist krompirju, sadjarstvu se širi. Vendar se vse to godi v preamajnem obsegu. Razvoj kmetijstva v tej smeri je pa kajpak odvisen tudi od strokovnega znanja kmetovalcev. Če bodo hoteli Kostelci uspevati na trgih, se bodo morali tudi strokovno čim bolj izobraziti. Kajti pridelnik in paprika nista koruza, semenski krompir je treba znati pridelati, ontario ni tepka in junca sivojarske pasme, ki bi bil vreden 80.000 dinarjev, je treba znati vzrediti!

Pri takem trznem kmetijstvu, kot se za prihodnost obeta, bodo Kostelčani pridelovali pretežno za trg, a moko, kasneje tudi maščobo, bodo kupovali. Važno postaja torej vprašanje:

3. Vprašanje industrije v Kostelski dolini

Ni razvoja socializma brez industrije. Tudi razvoj samega kmetijstva je zelo otežekovan, če ni v bližini industrije. Kostelska dolina je bila v letih 1941-45 zibelka partizanstva v teh krajih. V graditvi socializma je pa močno zaostala za kraji, ki skoraj nimajo partizanske tradicije. Od Osilnice pa do Kočevja ni zrasel nikakršen industrijski obrat. Še žago v Potoku pri Fari so razmontirali in vredneje dele odnesli v ribniško dolino! Naravna bogastva v kolpaki dolini pa omogočajo marsikatero industrijsko panogo. Naj naštetjem samo nekatere možnosti. Pri Fari, pa tudi drugod, so nahajališča prvovrstnega lahkega kamna, po katerem velik povprašujejo tudi v inozemstvu, kajti ta kamen je gradbeni material, ki ima vrsto odlik. Vzdušje Kolpe od Osilnice pa skoraj do Bele krajine so zasledili že pred leti premost in železno rudo. Kmalu bo postalo pereča vprašanje predelave sadja.

Izgradnja industrijskega obrata bi imela tudi velik socialen pomen. Industrijski obrat bi dajal zaslužka nezadostno zaposlenim, bil bi pa tudi močno žarišče socialistične misli.

Seveda v tem kratkem sestavku niso zajeta celotna gospodarska vprašanja kostelske doline. So pa nakazana vsaj glavna in treba jih bo rešiti tako v prid prebivalstvu kot skupnosti sploh. Glavno breme in skrb za gospodarski dvig in blaginjo svojega kraja pa bodo gotovo prevzeli Kostelci sami.

Ing. Volk Stane.

Priloge za Novoletno jelko v Žužemberku

Temeljite priloge dajo slutiti, da bo letošnja Novoletna jelka pravo presenečenje za naše malčke. Kaj vse pripravila Dedek Mrz, za ne povemo, bomo drugič.

Motorno letalo, last novomeškega aerokluba

Delo in uspehi Svobode Kočevje-mesto

DPD »Svoboda« Kočevje-mesto ima pet sekcij: dramsko, pevsko, lutkovno, splošno izobraževalno in godbeno.

Najbolj delavna je pevška sekcija. Letos je priredila že deset samostojnih koncertov, nekatere na svojem odru v Šekškovem domu, nekatere pa v kočevski okolici. Pevski zbor (mešan) ima 43 članov, vodi ga pa upokojeni učitelj Mirko Trost. Njegova zasluga je, da je zbor tako številen in kvaliteten. Premalo pa se pevcem pridružuje kočevska mladina.

Pevski zbor je 6. decembra gostoval v sosedni republici Hrvaški, v Cabru. Pel je ljudske in umetne pesmi. Precej veliko dvorano so Cabranci napolnili do kraja. Za Cabar, ki ima samo 60 hiš, je veliko, da so napolnili dvorano s 360 sedišči in 100 stojišči. Za vsako pesem so Cabranci navdušeno pliskali. Med koncertom je neki starec v dvorani zavpil: »Živeli bratci Slovenci!«, ostali pa so mu navdušeno pritrili. Pevci so doživeli zelo lep sprejem. Predsednik občine in ravnatelj gimnazije sta bila ves čas samo pri pevcih, se z njimi pristrano pogovarjala, nato pa vse pevce povabila v hotel na večerjo, kjer je spet pozno v noč donela slovenska pesem. Pred koncertom sta pevce pozdravila predsednik prosvetnega društva »Vladimir Nazor« in predsednik SZ DLH. (Prilomba uredništva: lep običaj, ki smo ga mi, tudi v Novem mestu pogosto zaznamovali. Predlanskim so dali lep koncert pevci iz Karlovca, torej iz sosedne republike, in vendar ni bilo Novomeščana, ki bi jim bil pred začetkom, ali na

koncu, rekel vsaj bvo, če že ne mo!)

Dramska sekcija je letos začela zgodaj svojo sezono. Za proslavo 10-letnice zbora slovenskih odposlancev so igrali Celjske grofe. Sedaj pripravljajo dve komediji: Drago Ruth in Stare grehe. Gostovali bodo tudi okrog. Manjka pa jim sposobnih delovnih režiserjev.

V okvirju splošno izobraževalne sekcije deluje sedaj le Ljudska univerza. Predavanja so kar dobro obiskana, zelo slab odnos do Ljudske univerze pa kažejo delovni kolektivi, kar je treba na vsak način popraviti, saj so predavanja namenjena in potrebna prav njim delavcem in uslužbenecem. Spričo zanimivih tem in dobrih predavateljev upamo, da bo letos ljudska univerza v Kočevju vsaj delo dosegla svoj namen. Propagando za njena predavanja morajo sindikati in druge organizacije podvzeti bolj resno.

Godbena sekcija je le nekako najbolj šibka, oziroma še ne deluje. Ima sicer instrumente za tamburaški zbor, manjka pa igralcev. Slišati pa je, da bo sekcija dobila instrumente za godbo na pihala. Začetki bo seveda treba od kraja, vendar je tudi to precej. Kočevje bo tako počasi le dobilo svojo godbo, ki jo sedaj močno pogreša.

CENENI RADIO-APARATI

Zagrebska »Radioindustrija« pripravila proizvodnjo ceneneradijskih sprejemnikov, ki bodo za 50 odstotkov cenejši od sedanjih. Še prihodnje leto bodo izdelali prvo serijo okrog 5000 teh sprejemnikov.

Alli umetno gnojilo lahko škoduje?

Ne. Toda velikokrat nam ne koristi, ker ne mešamo, niti ne damo zemlji pravih gnojil. Tako pridelnik ni nič večji in zastonj smo izdali denar za nabavo umetnih gnojil.

Vzemimo nekaj primerov. Pridelalec ne bo nič večji, če Thomasovo žindro mešamo s hlevskim gnojem in amonijskim sulfatom, kajti Thomasova žindra vsebuje precej apna, ki izgubita plinasti amonijak iz teh gnojil. Posledica takega mešanja je velika izguba dragocenejšega dušika. Nobene koristi ne bomo imeli od 40 % kalijeve soli, če jo vsa nameramo potreseno na pečeno ali lahko zemljo, ker se kalij zelo rado izpira. Pokvamoli smo vsako gnojilo, katero smo pred uporabo mešali z apnenim dušikom, kajti ta je v njem povzročil kemijske spremembe, zaradi katerih se jim je vrednost znatno zmanjšala. Naravnost pa uničujemo zemljo, če gnojimo kislina zemljiča z amonijskim sulfatom, superfosfatom, kalijevo soljo, ker nastajo po gnojenju s temi gnojili v zemlji žveplena ali solna kislina, ki topi apno ter tako spravimo z njimi iz zemlje še zadnje, tudi najmanjše ostanke apna in jo tako še bolj poslabšamo.

Zato ne kupujemo umetnih gnojil tjavdan, ker se pač dobio in ker imamo slučajno denar, temveč se pozanimajmo pri strokovnjaku za kmetijstvo, čitajmo strokovne časopise in vloženi denar se bo obrestoval.

Dolenjski list pripravlja spet veliko novoletno nagradno žrebanje

Prvi dobitke bo žensko kolo!

OSTALI DOBITKI:

- 3 m kamgarna za moško obleko ali kostim, 3 m volnenega blaga za moško obleko, jedilni pribor (alpacka) za 6 oseb, kavni servis (porcelan), ročni vozček z dvema kolesi, pletena ženska jopica, trije vozički s štirim kolesi, 50 kg najboljšee bele moke, električni kuhalnik, 5 drobilček za orehe, 2 električni pečici, 3 emaljirane kozice po 8 litrov, keramični izdelki, 2 trajni ondulaciji itd.

V žrebanju bo sodeloval vsak naš redni naročnik, ki ima poravnano vso letošnje naročnino (475 din) in ki bo do 31. januarja 1954 poravnal celoletno naročnino za 1954 (480 din) ali vsaj polletno (240 din).

Žrebanje bo februarja! Pohihte za vplačili!

Kmetijska zadruga na Črešnjevcu in njeni člani so eno

O dobrem poslovanju splošno kmetijske zadruge Črešnjevcu pri Semčiču smo že poročali v našem listu. Akoravno je ta zadruga ena najmanjših v Beli krajini, je s svojim pravilno zastavljenim delom lahko vzgled močnejšim zadrugam. Ta zadruga se spušča le v take dejavnosti, ki so v prid samih zadrugnikov, zato razumljivo, da tudi zaupanje članov do svoje zadruge raste iz dneva v dan. V njej vidijo svoj zadrugi organ, ki dela v njihovo korist in v korist gospodarskega napredka kraja. Spričo pravilnega dela in postavljanja izginja še tisto malo nezaupanja posameznikov, ki je obstojalo prejšnja leta, in zadrugniki se vedno bolj zblizujejo in združujejo okrog svoje zadruge in z njo sodelujejo. Tako sodelovanje in zaupanje pa je tudi največje jamstvo za še uspešnejše poslovanje zadruge v korist vsakega člana.

8. decembra letos je bil v šoli na Črešnjevcu zadrugi sestanek in predavanje o kmetijstvu. Iz vseh vasi območja zadruge so prišli člani in članice ter napolnili razred do zadnjega kotička. Z največjim zanimanjem so poslušali strokovno predavanje tovariške kmetijske strokovnjakinje iz Črnomlja, ki je predavala o pomenu rodovrniske živine in vzgoji čistokrvne pasme ter o potrebi reje ovc donosne solčavsko-jezerske pasme. Govorila jim je tudi o sadjarstvu. Po predavanju se je razvila živahna razprava in takoj so zbrali naročila za nakup 20 plemenskih ovac solčavsko-jezerske pasme. Po predavanju so se pogovorili še o zimskem izobraževanju. Tajnica zveze zadrugnikov jim je orisala vlogo žena v današnjem družbenem ustroju in njeno nalogo pri dviganju gospodarstva ter iz tega izhajajočih potrebo njene izobrazbe. Žene so se odločile, da bodo takoj pričele z gospodinjstvom-kmetijskim tečajem za ročna dela. Tečaj bo vodila domača učiteljica, ki bo skrbelo tudi za praktični pouk iz predmetov, ki jih naše žene potrebujejo pri vsakdanjem delu. Na sestanku je predsednik zadruge tudi pomenil kmetovalcem pomen kreditov za kmetijstvo ter potrebi gradnje gnojnih jam in silosov s pomočjo kredita.

Člani te zadruge imajo od dobrega poslovanja svoje zadruge neposredno korist. Vsač član, ki ima plačan delež bo dobil letos 100 kg kalijeve soli po znižani ceni 3 din za kilogram. Z. C.

UREDITEV VOLISČ V NOVI MESTU

V volitve je bila v Novem mestu postavljena posebna komisija, da je pregledata in ocenila ureditev in okrasitev vseh dvajsetih volišč na območju mestne občine. Ugotovili so, da bilo treba volišča v arhitekturno lepši lokalni in na periferiji, hkrati pa tudi njih ureditev glede čim bolj zadržane tajnosti glasovanja. Na splošno je komisija ugotovila, da so bila vsa volišča urejena dosti okusno, kajti vsi volišča in bilo zlasti v centru teško določiti vrstni red ocen. Najlepše je bilo urejeno volišče v gimnaziji in je tudi dobilo prvo mesto.

V predmetju je bilo najprej urejena volišča pri Veseli in Trbi, kjer so se res potrudili, da je bil lokal urejen in okrasen čim lepše. Najmanj smisla in truda za ureditev pa so pokazali Bršljančani. Notranost volišča in zadržanemu domu je napravila vtis nezakonskih posebej pa niso niti za oskustnosti prostora pred stavbo. Temu volišču je komisija prisodila zadnje mesto.

Program kulturnega društva Dušan Jereb v Novem mestu

Novomeško kulturno društvo »Dušan Jereb« je na svoji prvi seji po občnem zboru osvojilo okvirni program za novo sezono. Precej kritično za tako pozno začetek je bilo pomanjkanje režiserjev in igralcev (dokler, odsotnosti, sedaj pa kaže, da bodo člani resno poprijeli za delo. Gledališki odsek bo v tej sezoni uprizoril (kot prvo) Ljubezem treh kraljev Sem Benejca, sledila bo Millerjeva Smrt trojskega polnika. Nstrojara komedija Dares bomo H. Fižargarjeva Naša kraj in še eno moderno delo. Za mladino bo Milčinskega Mogočni prtan in nemara še igra Robinson ne umrje, otroci pa bodo gledali Kresnička. Orkester bo dal za svojo prvo prireditev glasbeno-zabavni večer, potem pa še simfonični koncert (s sodelovanjem godbenikov JLA), skupen koncert s poskim zborom prosvetnih delavcev in koncert reme glasbe, stare in moderne.

NAJSTAREJSI NOVOMESČAN

je gostinčar Janez Kočak v Novem mestu. Osmega decembra letos je obhajal svoj 93. rojstni dan. Kljub visokim letom in bolehnosti, je do predkrajem še sam vodil gospodarstvo. Pred dobrim mesecem so mu v tukajšnji bolnišnici amputirali nogo v kolku. Težko operacijo je srečno prestal. Sedaj je doma in je kar dobre volje. Zanima se še za vsa gospodarska dela in za gostilno. Tov. Košak je dober in natančen gospodar, prav tako pa tudi vzoren vinogradnik. V njegovem vinogradu

na Trški gori rastejo samo najboljše sorte grozdja. Tov. Košak je vse življenje trdo delal in veliko prestal, zato pa tudi ve ceniti delo. Kljub vsem udarcem usode, njegov duh ni nikoli kloni, č čumur je veliko pripomogla njegova vesela narava in nagnenje k družabnosti. V času kar se tov. Košak nahaja v Novem mestu, je bil član raznih, zlasti gospodarskih organizacij, nekajkrat pa je bil celo član občinskega odbora mestne občine Novo mesto, in član gospodarskega odbora. Košakov oče je danes prava podoba slovenskega stardar-vinogradnika, in če komu, tedaj velja prav zanj tista lepa slovenska narodna: »En starček je živel v vinskih gorah, tam doli na lepem Dolenjskem.«

Kostelčani imajo tudi lep planinski dom na Kostelu ob Kolpi (postavljen letos)

ogli, oziroma kar dosegajo ljudje po drugih krajih naše domovine. Če pretehtamo vzroke, ki Kostelčanom zavirajo hitrejši gospodarski razvoj, ugotovimo tole:

1. Zaostalost kmetijstva

Moti se, kdor bi po naslovu sodeti mislil, da Kostelci zanikro kmetujejo. Nasprotno, zemlja je dobro obdelana, iz nje skušajo dobiti žimveč. Najboljši dokaz so leta med narodno osvobodilno vojno. Takrat Kostelci niso prehanili le sebe, ampak tudi mnoge slovenske in hrvaške partizane. Zaostalost kmetijstva je vidna predvsem v drobni razparceliranosti posestev in v gojitvi nedonosnih kultur. Popolnoma jasno je, da 1 do 1,5 ha kraške zemlje ne more zagotoviti dobrega življenja številni družini, zlasti ne, če je že ta površina razdeljena na 30 drobnih parcel, kar ni redek primer. Na svojih posestvih Kostelci gojijo vse, kar

SAH Prvenstvo Novega mesta

V nedeljo 13. decembra se je začelo četrto šahovsko prvenstvo Novega mesta po osvojitvi. Za turnir se je prijavilo 14 šahistov, ki jih je žreb razvrstil takole:
1. Fink Stane, 2. Imko Tine, 3. Verbič Miro, 4. dr. Savelj Tone, 5. Ličina Zoran, 6. Mihelin Rudi, 7. Kastelic Lojze, 8. ing. Sodnik Dušan, 9. Sitar Slavko, 10. dr. Golež Ludvik, 11. Škerlec Tone, 12. Ivančič Lojze, 13. Kotnik Lado, 14. Brkič Stanko.

Če pogledamo prvenstva prejšnjih let ugotovimo, da je to prvenstvo najbolj kvalitetno, čenrav ni najmočnejše. Sicer ne sodeluje nekaj zelo dobrih šahistov, na primer Ivančičev brat Mita Šila, dalje Mišičič, prof. Eržen, Medič in drugi, vendar bo borba kaj težka.

Ce ugotbimo, kdo bo letošnji prvak, smo precej nejasnem. Za navede se poteguje več igralcev: morada daje največ upanja zmagovalce zadnjega turnirja za II. kategorijo Slavko Sitar, ki je dokazal, da je eden najboljših šahistov v Novem mestu. Prav tako je resen kandidat dr. Golež, ne smemo pa pozabiti Škerliča, Finka in še nekatere. Na prejšnjih prvenstvih so bili močnejše zastopani mladi (iz gimnazije), tokrat so pa le z Ličino, kar je vsakokrat premalo. Je šah na gimnaziji res dosejal zaslugi? Najboljši šahisti na turnirju bodo dobili nagrade, hkrati pa si pridobili pravico sodelovati na prvenstvu Dolenjske, ki bo kmalu v začetku leta v Novem mestu ali v Kočevju. M. F.

Vsaako leto od osvoboditve pa do letošnjega leta hočemo ob koncu leta prirediti našim otrokom čim lepše dneve, dneve radosti in veselja pa tudi vzbuđiti zavest, da naša domovina gradi vedno več tovarn, elektrarn, najrazličnejših obratov, odpira vedno več rudnikov, izpeljuje vedno več prometnih poti po zemlji, vodi in zraku; skratka domovina postaja vedno bogatejša in lahko nudi našemu delovnemu človeku vedno lepše in boljše življenje. Samo tisti najbolj zakrknjeni sovražniki našega razvoja pravijo: »Nadomestiti hočejo lepoto božičnih in novoletnih praznikov s takozvanimi prazniki, ker jim druga ne morejo dati.« Vse to je gojo in prazno govoricenje brez globlje razumevanja socialistične zavesti in izraza socialističnega gospodarjenja.

Ob koncu leta izdelujejo vsa podjetja in vsi obrati letno bilanco. To se pravi, pregledujejo uspehe svojega dela, pregledujejo uspehe svojega gospodarjenja in so veseli in srečni, da so njihovi napori, njihove zamisli in želje rodile uspeha, s katerim dnevno izboljšujejo in lajšajo življenje delovnemu ljudstvu. Ali ni nujno, da ob taki sreči in takem zadovoljstvu izpolnijo prav ti svojim najmlajšim, svojim bodočim naslednikom vse

Kako bomo praznovali Novoletno jelko

želje, napolnijo njihova srca z zadovoljstvom in srečo. Vse to pa ni samo izpolnitev želja, to je še vse kaj drugega, to je vzgajanje mladega človeka v zavesti, da le delo rodi uspeh, da le delo lahko zadovolji človeka in da le delo pripomore k zadostitvi vseh želj in zahtev. To, mislim, naj bi bilo vodilo vsem, ki prirejujejo novoletne jelke našemu mlademu roku.

Vsaako leto se sprašujemo, kako bi ugodili našim zahtevam, temu vodilu. Od množičnih podjetstev pa do obdarovanih delovnih skupin, od centraliziranih prireditelj pa do domačih praznikov in vendar še nismo prišli do popolne zadovoljitve v praznovanju tega praznika. Vprašanje nastane: kako in na kakšen način?

Ce bomo hoteli odgovoriti temu vprašanju, moramo vso stvar gledati iz gledišča tistega, kateremu praznik prirejamo, to je, iz gledišča mladine. Toda ta mladina je silno različna v svojih željah in zahtevah, od tistih, ki jim lička zažarjajo ob kupenosti punčici in pisakajočem npriljku pa do tistih, ki jim že skrbi rojijo po glavi in gledajo svet v najlepših barvah in oblikah. Različni so, da zelo različni, toda v glavnem so le tri skupine ali bolje rečeno tri mladostne dobe. Prva doba: doma rožic, muck in zajčkov, lune in zvezd, čudovitih luči in nezamisljivih reči. Druga doba: doba junaških ljudi, držnih od življajev, čudovitih gradenj in izumov iz nič, peska in kart. Tretja doba: doba dozorevajoče mladosti, ki dozoreva značaj, ki se pogovor vrti okrog bodočega življenja, vendar pa je še svet v najlepših barvah in poln prave in nepokvarjene romantike. In tako kot so različne te tri skupine naj bodo različni tudi novoletni prazniki oziroma novoletne jelke. Prav gotovo boste dejali, da je vse drago in težko, če bi hoteli zadostiti vsemu, bi morali imeti denarja na kožo.

Kako bomo praznovali Novoletno jelko

No, seveda vsega ne boste dobili zastonj, treba bo tudi nabitralno akcijo, ki bo prinesla denarna sredstva. Kje dobiti denar? Ze v začetku sem govoril o bilančnih zaključkih raznih podjetij in prav tako kot se ti zavedajo svojega poslanstva, samo treba je napeti pravo struno) se bodo tudi starši odzvali vabilu in pridelali svoj prispevek.

Sedaj pa prostor? Ali bomo naredili to prireditev na prostem ali v dvorani ali v šoli ali kje drugje? Povsodi! Povsod je prostor, kjer se da ureditl novoletna jelka. Ali se spomnite one: »Tam na klancu je vse živo...« Telovadci in športniki naj uredijo prostor za sankanje, smučanje mogoče tudi drsanje. Sani naj bodo okrašene, predstavljajo naj najčudovitejša bitja ali gradnje. Tam neke bomo našli polomljene konje, tam zopet gugalnice iz raka, muck in kaj še vem kaj vse. Vse to je uporabno za dekoracijo sani. Druge sani bodo predstavljale najrazličnejše kočarice s cvetjem ali gromvja in najbujnejšem cvetju. Med vsem tem

Kako bomo praznovali Novoletno jelko

pa se mešajo medvedje, škraltje, gobe itd. itd. Iz stare pozabljene šare bomo privlekli na dan »kamelo«, »brno« in še marsikaj drugega. Na smučkah bodo drveli otroci napravljeni v... , kaj bi vam pravil, saj nimajo ovni boljše in lepšo domišljijo kot jaz. V mraku pa se bo ta narava spremenila v najčudovitejši raj z raznobarnimi lučmi in snežni kristali rasvetljeni v tej svetlobi in sence bodo naredili svoje. Vas še silnim: »Zato je treba elektrike in žarnice in to še celo barvaste žarnice in če tega ni? Če tega ni, imamo pa kresove, velike in male in prav majčkene in imamo konzerve napolnjene z gorljivim materialom in če teh ni različne neuporabne lonce in poneve, preluknjane pekače in še zdavnaj zavrnjene smetišnice itd. itd. in na to bomo nato strosili optike ter razne kemikalije in bajna noč je ustvarjena. Ko bomo vse to opravili jih bomo pa še povabili na zakusko, za katero so pripravile vse naše pridne tečajnice.

Kako bomo praznovali Novoletno jelko

To bi naj bi bili nekaki napotki za najbolj strošna naša. Cimveč denarnih sredstev boste nabrali tem bogatejša naj bi bila novoletna jelka. Če imate veliko dvorano in še stranske prostore jo uredite takole. Vstop v dvorano z bajnimi cveticami (velike marjetice, violice, gorske cvetlice) močno povečane in v živih barvah tudi velike gobe, (jurčki, mušnice, mrtvaške trobente itd., itd.) naj bodo povečane in v živih, naravnih barvah. Med temi cveticami in gobami naj bodo postavljeni kratke, gorski možje, zajčki, ververice itd. V enem kotu napravite iz poškrabnega ali klejenega papirja podzemsko jamo z visečimi in navpičnimi kapniki v najfantastičnejših oblikah, v drugem kotu visoke alpske pečine, kjer bi kraljeval Kecek in njegovi tovariši. Iz preprostih kulk bi naredili razne kočice (Janko in Metka, Sneguljčica, mogoče kaj iz Milčinskihviljev pravljic itd.), v teh kočicah bi naj prodajali razne slaščice, potice itd. Skratje, Janko in Metka ali coprnica ali kdo drugi v vidu pravljice in pripovedi. Za odraslejšo mladino pa bi napravili ples v bajnih svetlobah in cveticah. Tako si zamišljamo novoletno jelko, za vse vas, ki boste pri tem sodelovali, pa vem, da imate dovolj fantazije, da boste se to izpolnili in dopolnili. Uspeh in čudovito zadovoljstvo mladine pa vam bo največje plačilo. Jože Zamjen

IZ NAŠIH KRAJEV

Loški potok

V četrtak, 3. decembra so imeli svoj sestarek upokojenci. Govoril je predsednik društva upokojencev tov. Andrej Skulj iz Ljubljane. Razložil je novi zakon o upokojenosti ter pravice in dolžnosti, ki jih imajo. Dal je potrebna navodila za ureditev pokojninskega posrednika, ki so bili že takoj po šoli odšli s trubom za kruhom. Prav ti težko izpričajo svoj delovni odnos, ker so delali pri mnogih posameznikih v Sloveniji in na Hrvaškem. Nekateri imajo celo po 50 službenih let. Lepa udeležba na tem sestanku je pokazala discipliniranost upokojencev. Ko bi si jih hotela mladina vzeti za vzgled! TVD Partizan Loški potok gra-

Podpreska

10-letnico naše socialistične države je Podpreska zelo lepo proslavila. Ta dan so odprli tudi nov gasilski dom. Dom je lepo urejen, ima dovolj prostora za vse gasilsko orodje, dvorano za prireditve in še stranske prostore. Velikega pomena je dvorana, saj se je igrala družina, ki uspešno deluje pod vodstvom tov. Pejnovič, stiskala doslej v šolski sobi. Za otvoritve so pripravili lep program, 6. decembra pa so že uspešno zalrgali linžarjevo »Verigo«.

B. C.

Fizkulturni dan metliških dijakov

Izredno lepo letniško zimsko vreme, ki nam še vedno prizanaša z dežjem in snegom, je v petek, 4. decembra zabilo metliške dijakove v neznanu smeri proti vzhodnemu delu Bele krajine.

Dve grupi dijakov sta tekmovali v orientacijskem teku in na 9 km dolgi poti iskali pod kamenjem razvalin, v drevesnih duplih, pod listjem in drugod skrivna poročila, ki jim jih je prejšnji dan podtaknil njihov fizikulturni učitelj. Osem, dokaj nelehkih nalog sta morali skupini rešiti, preden so jim vsa odkrita poročila pokazala kondiciji njihovega orientacijskega teka — vas Drašiči.

Občinski ljudski odbor

RAKOVNIK
Na podlagi 15. člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. list LRS, št. 19-88-82) in na predlog občinskega odbora Zveze borcev Rakovnik izdaja občinski ljudski odbor Rakovnik

ODLOK

o razglasitvi 28. decembra za ljudski praznik občine Rakovnik.

Dne 28. decembra 1942 je bila na območju občine Rakovnik, na Dobu pri Rakovniku prva partizanska borba proti italijanskemu okupatorju. Napad je izvedel bataljon brigade »Matije Gubca« v katerem so bili vključeni naši občani in ki jih je v borbi vodil vodja bataljona Zgonc Anton — Vasja, polkovnik iz Sentruperta. Zato izdaja občinski ljudski odbor Rakovnik tale odlok:

1. člen

28. (šestindvajseti) december se razglašuje za občinski ljudski praznik občine Rakovnik.

2. člen

Ta odlok velja od dneva objave na oglasnih deskah, po razglasu na krajevno običajen način občinskega ljudskega odbora ter po objavi v Dolenjskem listu.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!
Rakovnik, 9. XII. 1953
v. d. Predsednik občinskega LO: (Sandi Prah 1. r.)

KUD »Janez Marentič« v Metliki

Ob koncu preteklega meseca je KUD »Janez Marentič« v Metliki imel svoj letni občni zbor, na katerem je kritično pretresel svoje delo. V primeri s prejšnjimi leti je bilo opaziti precejšen zastoje. Razen godbe ra pihala, ki je pridelala samostojen koncert v Metliki in Crnomlju in sodelovala na vseh proslavah in prireditvah doma in še v okraju, so bili vsi drugi odseki precej manj dejavni. Pevski zbor, ki je prejšnja leta živahno deloval, je v tem letu nastopil samo ob proslavi desetletnice ustanovitve Belokranjske brigade, sicer pa se ni pokazal javnosti. Tudi delo folklorne grupe, ki jo vodi nastopila na Ljubljanskem festivalu, je bilo šibkejše kot v preteklem letu in prav tako se s kakimi posebnimi uspehi ne more pohvaliti šahovskil odsek. Ljudska knjižnica bolega na prejšnjih denarnih vrtilih in tudi število njenih obiskovalcev ni zadovoljivo. Ljudska univerza je imela sicer

Kjer dela dober političen aktiv

tam tudi uspeh ne izostane. To velja za Zagradec in Ambrus. V Zagradcu redno obiskuje kmetijsko šolo 35 fantov in deklet, ki hodijo tudi iz oddaljenega Pitnega vrha in Kuželjeva. Se boljše je udeležba v Ambrusu, kjer poseba kmetijsko šolo redno kar 46 tečajnikov. Sedaj pripravljajo še tečaj iz gospodinjstva in ročnih del. Dobro deluje tudi kmečka ljudska univerza. Kmetijska predavanja, ki jih redno prireja ta univerza posluša po 80 in več kmetovalcev. Za dobro organizacijo in uspeh tečajev ima požrtvovalna učiteljica tovarišica Jankšetova največji zaslug. Pravo nasprotje temu je Zužemberk, kjer bodo morali najbrž s šolo prenehati zaradi premajhne udeležbe.

KUD »Janez Marentič« v Metliki

nekaj dobrih, lepo obiskanih večerov, verdar šele na spomlad, medtem ko so bili zimski meseci brez predavanj. — Prejmanjho ljudskoprosvetno delavnost doma pa je lepo zapopolnil nekaj kvartalnih dramskih in pevskih gostovanj iz Ljubljane, Novega mesta in od drugod.

Zelja Metličarjev je, da KUD »Janez Marentič« v novem letu spet razvije svoje nekdanjo delavnost in tako dvigne kulturno in ljudskoprosvetno življenje v Metliki.

Na občnem zboru je bil izvoljen po večini stari odbor s dosedanjim predsednikom prof. Jožetom Duljarjem.

V Zagradcu niso predpisovali davkov po obrazu

Zadnje akontacije davkov so v Zagradcu razdelili na »zborih volivcev« z odkrito in jasno besedo. Niso se ustrašili ne vaških voljakov in tudi njim odmerili na javnem sestanku, kot jim pripada. Poleg tega so na občinske oglasne deske izveščali seznam davkoplačevalcev z odmerjeno vsoto, tako da je vsakdo lahko videl, koliko je kateri obremenjen. Tako od strani davkoplačevalcev razen par izjem sploh ni pritožb. Nasprotno pa so v Zužemberku stalni prepri in razburjenja glede odmere. Sklep, da se izveščajo sezname na oglasne deske, je ostal na papirju, le davčne knjižice so razdelili s tiho parolo »močiti in plačati«.

Ne smemo se čuditi, da je v Zužemberku naporno delo nekaj prizadevanih aktivistov le bob ob steno. Stalni in čisto nepotrebn prepri morajo izginiti, delo na občinskem ljudskem odboru pa bi moralo bujnejše utripati.

Nevaren poizkus, ki ni uspel

Pred kratkim je bivša knjigovodkinja KZ Zagradec Anica Lazar nasilno odprla okno za družne pisarne in skozi njega nametala v pisarno trske, polite s petrolejem. Očividno je hotela doseči, da bi zgorele knjige in omara. Načrt ji je izpodletel in oboje je ostalo nepoškodovano. Revizija bo ugotovila, zakaj je hotela uničiti dokumente, ki jih je sama vodila, dokler je bila v službi pri KZ.

Trgovsko podjetje »ŽELEZNINA«

NOVO MESTO

sporoča vsem svojim cenjenim odjemalcem, da bo imelo v svojem engro oddelku redni letni popis blaga (inventuro)

OD 26. DO 31. DECEMBRA 1953 vključno.

V času inventure skladišče ne bo izdajalo nobenega blaga, na kar zlasti opozarjamo potrošnike plinov in razstreliva, da si oboje pravočasno nabavijo.

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Uspehi in neuspehi posameznih telovadnih društev so v mnogem odvisni od dejavnosti tamošnjih prosvetnih delavcev. V krajih, kjer službuje učiteljstvo, ki se zaveda svojega poslanstva in odgovornosti za splošno vzgojo naše mladine, torej tudi za telesno vzgojo, kaj kmalu zazarijo telovadno društvo. Vzpostavijo se stiki z Okrožnim telovadnim odborom ter krajevnimi množičnimi organizacijami in ne dolgo za tem se pričenejo nizati uspehi. Na Okrožnem odboru ugotovljajo odborniki: to in to društvo dobro dela, zasluge za uspehe ima učitelj in ta. Nekateri so že znani organizatorji tudi na drugem, ne samo na telesnovzgojnem polju in so bila njih imena že čestokrat zabeležena, mi pa smo danes pripravili pregled vseh tistih skromnih in požrtvovalnih delavcev v društvi našega okrožja, ki po napornem delu v učilnicah še vedno najdejo priliko in čas za delo in vodstvo v Partizanu. Brez njih si obstoja prenekaterega društva sploh ne moremo predstavljati. Naj bodo naslednje vrstice v skromno zahvalo vsem, tudi onim, ki jih morda nismo imenoma navedli, ki nesebično vlagajo svoj trud za zdravje in v dobrobit naših mladine, ter vzpodbuda vsem onim, ki se z delom v Partizanu nikakor ne morejo spriznati. Ponovno jih vabimo k sodelovanju za krepitev naše organizacije. Največje plačilo za njih delo in trud jim bo prijetna zvest, da delajo za našo mladino, za našo bodočnost.

Lep primer dela v Partizanu

kažejo učitelji v Mirni peči: šolski upravitelj Božič Adalbert je referent za propagando, učitelj Muc Miloš je načelnik, učiteljica Podraž Draga je načelnica, mesto sekretarja v društvu pa zavzema Černivec Joža, tudi učiteljica. Vsi ti so dali vzgled tudi ostalim močem, ki so mestoma že pokazali pripravljeno na ta ali oni način pomagati.

Nasprotno je Partizan v Smihelu pri Novem mestu prepuščen sam sebi in le živali. Vsekakor bo potrebno

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

posvetiti mu nekoliko več pozornosti!

V Vavti vasi pridno pomaga v Partizanu učitelj Plantan Boris, ki je tudi član odbora. Se dobejanje razveseljuje pa je, da dajkinja IV. letnika učiteljica Barbič Anica še dalj časa vodi male pionirke in dosega z njimi zelo lepe uspehe. Pohvaliti moramo tudi vodničino mladink Mavsar Jožico, absolutno kmetijskega tehnikuma. Za ostale, predvsem moške oddelke, primanjkuje vodnikov.

Precejšnje uspehe žanje Partizan v Dol. Toplicah

Ne dovolimo največji zaslug za to ima društveni načelnik Sitar Ivan, učitelj telovadbe. Njemu ob strani stoji učiteljica Horvat Fanika, ki vodi pionirke, ter učiteljica Blažič Jože in Bratina Danilo, ki vodita pionirje oziroma mladince.

Težak je položaj v Zužemberku, kjer se tudi ob najboljši volji ne da veliko narediti na telesnovzgojnem polju zaradi pomanjkanja primernih prostorov za redno vadbo. Pač pa bi lahko malo krepkeje prišli za delo v organizacijskem pogledu ter šele nato iskali možnost in obliko vadbe.

Že nekajkrat je bil v našem listu omenjen Partizan iz Oločca. Društvenim funkcionarjem prav pridno pomaga pri delu šolski upravitelj Lapajne Anton in učiteljica Ogrinc Marica, ki je načelnica društva.

O Partizanu v Smarjetu ne bi bilo veliko slišati, če ne bi tam ob vsaki priliki pomagali ravnatelj nižje gimnazije Mihalič Vladimir, ki je obenem predsednik društva, učiteljica Drobnič Mara kot načelnica, učitelj Gorc Anton sekretar in učiteljica Zupančič Slavka.

Partizan v Sentjerneju je sicer eno najmlajših društev novomeškega okrožja, kaže pa, da bo s prizadevanjem tamkajšnjega učiteljskega zbora v najkrajšem času med najboljšimi. Naloge in dolžnosti v društvu so si porazdelile učiteljice Saje Olga, ki vodi članice in mladinke, Petrič Vanda, ki vodi pionirke in Škerj Milka, ki vodi pionirje. S svojimi bogatimi organi-

zacijskimi izkušnjami pomaga v društvu ravnatelj nižje gimnazije Marinič Martin.

Načelnik Partizana v Trebnjem je nastavljen vzgoje. Moške oddelke vodi večinoma sam, za ženske oddelke pa so mesta pravzaprav še odprta.

Uspehe Partizana na Mirni pripisujemo učiteljcem Potrbin Rezi, ki opravlja blagajniške posle in Sobar Julki, ki je načelnica, medtem ko vodita mladinke in pionirke Božič Mira in Zarič Olga, tudi učiteljici.

Spočetka je vse delovanje Partizana v Mokronogov sonele na ramah neumorne učiteljice Podgoršek Marjanca, ki je načelnica in vodnica mladink. Danes delajo v društvu ravnatelj nižje gimnazije Vičdnik Vilko kot predsednik učiteljica Knajzel Zora kot podpredsednica in učiteljica Velikonja Marija kot vodnica pionirk in sekretar društva.

Odboru Partizana Crnomelj predseduje prof. Skrbinec Maks, načelnica pa je učiteljica telovadbe Praznik Darinka, ki vodi tudi mladinke. Za razvoj atletike in drugih športnih panog skrbi prof. Kolarič Marijan, kateremu je v kratkem času uspelo vzgojiti vrsto odličnih tekmovalcev.

V Metliki so se za sedaj najbolj izkazali učitelj telovadbe Rajmer Slavo, ki vodi člane in mladince, učiteljica Rajmer Julka, ki je načelnica, učiteljica telovadbe Veselič Martina, ki vodi pionirke, ter učiteljica Heraković Irena, Rebolj Slavica in Foršek Marta, ki pa svojih močeh vsestransko pomagajo metliškemu Partizanu.

Partizan v Semiču se šteje med najboljša društva novomeškega okrožja. Vse ženske oddelke vodi načelnica Adlešič Anka, učiteljica telovadbe. Učiteljski stan zastopa tudi bivši predsednik Plut Anton, ki ima dosti zaslug za razvoj društva. Upamo, da bomo o njem še kaj slišali.

Omeniti moramo tudi Partizan v Podturnu, ki pa preživlja resno krizo. Manjka namreč ljudi, ki bi bili sposobni in voljni delati. Morda se bo tudi tukaj zaokrenilo na boljše.

Novomeškemu Partizanu nu-

dijo svoje znanje preizkušni delavci na polju telesne vzgoje, kot n. pr. prof. Smerdu Nuša, ki vodi v društvu mladinke, prof. Jankovič Vlada vadi članice, prof. Smerdu Milan vodi pionirje, prof. Hočevnar Boža vodi pionirke, prof. Glonar Jože vodi atlete in smučarje, prof. Dobovšek Marijan je član vadiateljskega zbora in namestnik okrožnega načelnika.

Prepričani smo, da bomo v najbližji bodočnosti mogli k tem imenom pripisati še nekaj novih. S tem se bodo pomnožile in okreple vrste naših društev in društvenih delavcev, vse v korist naše mladine.

J. K.

Turistični vestnik

Prejeli smo 12 številko I. letnika glasila Turistične zveze Slovenije - Turistični vestnik. Lepo in zanimivo pisan in urejen list ne prinaša le strokovnega materiala s področja slovenskih turističnih problemov, temveč služi z opisi in prikazi naših domovinskih naravnih lepot najširši propagandi za slovenske kraje, tem listom, ki krajšo osveje Evrope, kakor je že davno zapisal nekdo iz tuje dežele. Našem dolenjskemu področju so v tej številki namenjeni članki: *F. Orinek in okolice, Med Savoju, Sava in Soča ter Turizem ob slovensko-herziški meji*. Članki se vsebujejo kakih golih podatkov, temveč so pisani živahno, s prikazom vseh raznovrstnih zanimivosti kraja, naravnih, umetniških in podobno. Področja sta članka o Turizmu na vasi ter o Krajevnem in pokrajinskem turizmu.

Vemo, da je in mora biti turizem naša velika skrb in da je za propagando turizma treba vneto delati posebno pri nas na Dolenjskem. Najprej zato, da ljudem iz drugih krajev Slovenije in pa tujcem odkrijemo naša posebnost in predel dolenjski svet, potem pa še zato, ker je dobro razvit turizem močan ekonomski faktor. Turistični vestnik opravlja lepo in pomembno nalogo, zato gotovo ni dovolj, če bi šel med svoje naročnike morda le odbor Turistične zveze (kjer tak odbor pač ni). Turizem na Dolenjskem je še v prvih povojih, in če bomo hoteli privabiti obiskovalce, moramo poznati tudi našo turistično problematiko in jo znati reševati. Turistični vestnik je v ta namen zelo koristen in ga se prav posebno pripravljamo šolam, otroška učitelstva. V kratkem bo posebna številka posvečena Dolenjski.

CITAJTE IN ŠIRITE »DOLENJSKI LIST«

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Prispevek prosvetnih delavcev za dvig telesne vzgoje

Kaj bo z novomeškim športnim parkom na Loki?

V letošnjem letu je bila na Loki zelo živahna dejavnost. Preje zapuščena Loka je zaživela. Danes imamo tam že lepo urejeno travnato telovadišče, prostor za orodno telovadbo, skakališče za atletiko, dokončati pa bo treba še stezo za tek ter igrišče za odbojko in košarko. V zadnjem času pa opažamo, da ni več takega delovnega poleta pri delu na urejanju Loke. Kaže, da se bo moralo delo ustaviti, ker je društvo brez denarnih sredstev, vendar pa bi se, dokler je še ugodno vreme, lahko šmarsikaj naredilo. Tako je nastalo vprašanje ali bo mogoča 1. maja prihodnjega leta slavnostna otvoritev športnega parka. To si je društvo postavilo v svoj program. V stiski se je društvo obrnilo na vse strani za pomoč. Iz Ljubljane je pred dnevi prišel zastopnik gradbenega odbora »Partizan«, ki si je ogledal delo na Loki. Tedaj so se zbrali tudi vsi zastopniki oblasti in društva, na čelu s predsednikom LOMO. Z narejenim delom so bili zadovoljni

Objubili so, da bodo društvu pomagali zgraditi športni park, ki bo Novemu mestu lahko v ponos.

Govorjali pa so proti otroškemu igrišču na Loki, za katero je društvo že imelo pripravljeno načrt in proračun. Ta prostor bodo preuredili v pionirsko igrišče. Prihodnje leto pa bo treba najti v Novem mestu primeren prostor in urediti otroško igrišče, karirnega že imajo nekateri kraji na Dolenjskem.

»Partizan« Novo mesto je letos dosegel nekaj vidnih uspehov, čeprav se društvo bori s številnimi težavami. Zato mu moramo pomagati, da si čimprej zgradi na Loki dostojen športni park, ter mu tako omogočiti nadaljnje plodno delo. Nekateri odgovorni organi so do sedaj že pokazali precejšnje razumevanje in so društvu tudi pomagali. Je pa pri nas še precej večjih podjetij in ustanov, ki društva niso prav nič pomagali, da bi čimprej prišlo do svojega parka na Loki. Ne zavedajo se, da bodo njihovi delavci in nameščenci uživali in črpali zdravje na naši Loki ter s tem tudi večali svojo delovno sposobnost.

J. G.

MALI OGLASI

PRODAM DOBER RADIO, poceni. Naslov v upravi Dolenjskega lista.

KMETIJSKA ZADRUGA Sentjerneje oddaja v najem mlin na vodno turbinski pogon na javni dražbi, ki bo dne 26. decembra 1953 ob 9. uri v Sentjerneju.

ZAVITEK, ki je bil pozabljen dne 28. novembra letos na Glavnem trgu je spravljen v pisarni Elektrotehničnega podjetja Novo mesto, Glavni trg 30. Lastnik naj ga dvigne v pisarni podjetja.

PREKLICI
Podpisani Dolinar Valentin iz Dol. Lazov obžalujem, da sem očital Zamida Francu iz Uršnih sel, da je saboter in da sem ga udaril po glavi. Zahvaljujem se mu, da mi je odpustil.

Dolinar Valentin

Podpisani Movrin Anton iz Lok pri Crnomlju preključujem vse, kar sem žaljivega izrekel proti Fricu Jožetu.

Movrin Anton

ZAHVALA
Ob izgubi naše predrage mame in stare mame **Kapušin Bare** iz Krasinca, se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so ji ob njeni teški bolezni stali ob strani, jo tolažili in ji pomagali s postrežbo ter jo spremlili na zadnji poti in prispevali vence.

Zalujoči: Janez in Jože — sinova, Ana, Marija, Bara in Pepca — hčerke ter številni vnuki.

dijo svoje znanje preizkušni delavci na polju telesne vzgoje, kot n. pr. prof. Smerdu Nuša, ki vodi v društvu mladinke, prof. Jankovič Vlada vadi članice, prof. Smerdu Milan vodi pionirje, prof. Hočevnar Boža vodi pionirke, prof. Glonar Jože vodi atlete in smučarje, prof. Dobovšek Marijan je član vadiateljskega zbora in namestnik okrožnega načelnika.

Prepričani smo, da bomo v najbližji bodočnosti mogli k tem imenom pripisati še nekaj novih. S tem se bodo pomnožile in okreple vrste naših društev in društvenih delavcev, vse v korist naše mladine.

J. K.

Drobtine iz dolenjske popotne malhe

val, kako lepo so z obljubami okrasili in uredili dvorano za proslavo, tako da bi morali zaradi take ureditve dvorane godbeniki kar pod oter. Se dobro, da se mladi godbeniki ne strašijo tudi dela in si sami uredijo prostor brez obljub in tako kot se spodobi. Ko sem bil že v Predgradu sem se vprašal, kdaj pri njihovi zadruzi odpirajo trgovino. Rekli so mi, točno ob 8. in popoldne ob 15. uri, če je poslovođa doma, če pa je prodajalka sama, pa je bolj zanesljivo, če pridem kakšne četrte ure pozneje, ker ji baje ura zaostaja. »Pa ji navijete uro, da bo šla bolj točno«, sem jim še svetoval in odkreval dalje v center Bele krajine.

Na *Tančih gori* me je hudo zgrevalo, ker nisem imel pooblaštila za predpisovanje prometnega davka. Tistemu lastniku hiše, ki je zaračunal »obrabo« izbe za množični sešatek 1000 din, dobil pa je baje samo 500, bi predpisal nekaj prometnega davka. V Crnomlju mi je kapnil v malho tako razglas mestne občine: »Lastniki morajo pripeljati vse

svoje pse tega in tega dne v Crnomelj sem in sem, kjer bodo cepljeni. Kdor ga ne bi pravočasno prignal na cepljenje, ga bo moral goniti v Crnomelj, sicer mu bo pes uničen.« To bo pa za Crnomeljce, katerim je bil namestnik razglas, huda kazen, če bodo morali svojega psa gnati v Crnomelj, namesto da bi ga pripeljali v Crnomelj. Meni pa ni jasno, kdo in kako bo pse uničil. Po navadi so pse konjači pokončevali ali, bolj prostaško povedano, kar pobili.

V *Metliki* so mi drapnili kilo kruha kar 4 din dražje kot je običajna cena, zaradi česar sem se nameraval pritožiti v Semiču. Pa sem preklemano slabo naletel. Tu so s kruhom žvignili kar za 6 din pri kilogramu navzgor. Zlomkova pojata, sem zajamral in se vrnil nazaj v Lokvico, kjer so me hoteli prepričati, naj bi stopil na metliško občino in tam povedal, da območje bivšega KLO Lokvica ni Banat, da plačeval davke za območje bivšega KLO Rosalnica. »Kar sami tudi povejte, ker se bolj razumete na take reči kot jaz«, mi

jim odgovoril in skozi Metliko mahnil še na *Božakovo*, kamor bjoja zadnje čase na veliko uvajajo politično zvest iz Suhe krajine ter na račun cerkve fehtajo v Ameriki darila, ki se baje pa hudo priliježjo posameznikom.

Na *Grabrovcu* me gotovo še ni bilo, pa je tudi tam dovolj futra za mojo malho. Jako me je ganila tista razstava pohištva, ki je bila prirejena v okviru družinskega kroga, in pa tista krožnica igra dveh oseb z eno metlo, ki se kar dober ponavlja, po navdi na koncu z odpusti

JOŽE ZAMLJEN-DREJČE:

V spomin

Bilo je julija in avgusta 1941. leta, ko smo se odpravili na Gorjanec k Miklavžu: Valetov Maks, Pirkovičev Frane in jaz. Da bi ne bilo preveč očitno, smo vzeli s seboj tudi mojo ženo, njeno sestro Zoro in otroke. Rožca iz Novega mesta, Bojan in njegovo deklo pa so že bili zgoraj. Za stanovanje smo si izbrali Dolinskovo počitniško hišico, nekaj metrov od Nockovega planinskega hotela. Iskali smo primerna mesta za kasnejše partizansko logorovanje, se pogovarjali o najrazličnejših delih in končno smo se umaknili tudi Italijanom.

ena izmed najhujših pregreh zoper dobro majčico Italijo in da sva ti, ker si narisal, in jaz, ker sem obesil to sliko na steno, izdajalca Italije. Če mi verjameš ali ne, jaz sem se zelo začudil, zraven sem si pa mislil, da ne bo prav nič drugega. Najbrže sem napravil neumen obraz, da mi je začel razlagati, da v pomeni po angleško zmagala in da si ti narisal v samo zato, da bi pokazal, da bodo zmagali Angleži, ne pa

Naša črnica

Italijani in Nemci. Tudi tisti trije srčki mu niso bili všeč. Rekel je, da ti trije srčki pomenijo Slovence, Hrvate in Srbe, ki se bodo borili proti Italiji in tudi zmagali. Pa ne samo to, ampak da bodo zmagali socialisti, kar dokazuje ta le nagelček, ki se je tako vil preko črke V. Jaz nisem vedel o tem nič, čeprav se mi je zdelo, da je tako. Verjemi mi, da nisem prav nič priznal, da bi jaz kaj vedel o tem. Pa me je spet našel. Zakaj pa je strela rdeča? Jaz pa sem mu dejal, da je strela že od vsega početka rdeča, ker sem jo moral barvati z mlinjem, da mi je ne bo voda prežila. Pa še ni bilo dovolj. Zakaj pa je plot poln Vjev in zakaj je to drevo narisano kot V? Ej, dragi moj, tole pa ni tako, kar si bodi. To so protidržavno dejanja in zato se boste zagovarjali vsi, ki ste se tukaj podpisali! Povem ti, da bil je postajalo vroče in, da mi raje med samimi medvedji, kakor pa takole brez vsega pri teh vrših. Otepal sem se na mlino viže, da sem le reven gostilničar na Gorjanecih in da tega ni videl še nihče drugi, kakor tisti, ki so se podpisali. Pa ni vse skupaj nič pomagalo. Niso me spustili in drugo

Nekedne dne so me pripravili, da sem narisal Nackov hotela, pod sliko pa sem napisal »V spomin« in smo se vsi, ki smo bili takrat pri Miklavžu, podpisali. Razen zgoraj naštetih še šentjernejski Lampe, kostanjeviški Bajec Tinček in Tratnik Tone.

Ni hudega slutel je Nacek obesil sliko našega obiska na steno v veliki sobi. Še nekaj dni smo bili pri Miklavžu, nato pa smo odšli vsak v svojo stran. Kak teden ali štiriindvajset dni pa pride Nacek v Sentjerne in mi pripoveduje tole zgodbi:

»Nekaj dni po vašem odhodu so prišli k meni brusniški karabinerji in z njimi tudi novomeški komisar ter četa italijanskih vojakov. Tenenteju je moja žena še hlače zasilila, ker si jih je raztrgal. In ko so pili v veliki sobi, so se zagledali v tvojo sliko. Kaj, vrag vedi, jim je ugajalo na sliko ali tvoje barvice ali kaj drugega: sneli so jo, ogledovali in ko so odšli, je ni bilo več na steni. Odnegli so jo s seboj. Z Anl sva ugrabila kaj bo sedaj in zakaj so jo vzeli. No, pa saj veš, človek marsikaj pozabi in tako sva pozabila tudi na to sliko. Drugi dan ni bilo nič. Toda naslednji dan sta prišla k meni dva brusniška karabinerja in sta dejala: »Capo Hudoklin! Ignacij avanti a noi! Kaj pa se je hudiča zgodilo? Prav nič mi ni pomagalo, moral sem z njimi v Brusnice. Prav nič dobro se nisem počutil, ko sem korajši v tako lepi družini med dvema karabinerjema. In res, na karabinerjski stanici je imel ta glavnič v rokah mojo sliko in jo ogledoval. Prvo vprašanje je bilo, če sem jaz Hudoklin in če je ta slika moja. Če poznam te in kaj si in kje si? Nikar ne zameri, povedal sem, da si naš učenik, da si v Sentjerneju in da si narisal to sliko v spomin. On pa si ni hotel prav nič k sebi. Spraševal me je, če vem zakaj si napisal v spomin. Rekel sem mu prav pošteno, da to je ta ves, ker si učenik, pa da te znaš dobro slovensko. On pravi, da je tudi za spomin slovensko. Jaz sem samo skomignil z ramo in nisem rekel ne bev ne mev. Takrat pa mi začne pripovedovati, da je to

Ganljiva kitajska zgodba

Mlada, nisosročna in ljubka Cu-En-Li je bila potokce solza ob smrti posteljnjaka prelubečega moža Can-Su-Lija. »Nikdar, nikdar te ne bom pozabil!« Nikdar ni postala nezvesta! Večno bom samo jokala za teboj, moj vzvišeni Can-Su! Can-Su-Li je pa bil moder mož. Večno nikar ne ostani zvesta mojemu spominu. Pošli si drugega in ga ljubi! Bistra ženica je malo pomislila pa rekla: »Oh, Can-Su ni moje sonce in meseč! Obljubim ti, da dvajset let ne bom pogledala drugega!« Nasmehnil se je umirajoči Can-Su-Li: »Nikar, le toliko časa mi ostani zvesta, da se bo posušila prst na mojem grobu!« In je izdihnil. Cu-En-Li si je od bridkosti trgala obleko, se rošila, da ničdar niti za trenutek ne bo pozabila svojega neprežaljnega soproga. Prišel je k mrtvaškemu odru tudi lepi in plemeniti San-Li-Jen. Izrekal je sožalje mladi vdovi, ji globoko pogledal v oči, da je objokani ženički za-

trepetalo mladostno srce. V sladki opojnosti je sklonila glavo, kar ji nekaj šine v glavo in...

čez 2 dni je stopil na pokopališče stari modrijan. Zagledal je, kako mlada vdova kleči ob svežem grobu in maha s pihljajo. »Kaj počneš, uboga Cu-En-Li?« jo je vprašal sočustvo. »Oh, vzvišeni modrijan,« je odgovorila vdova, »maham s pahljavo nad grobom, da se bo prst prej posušila.«

Modrijan je samo zamajljeno pogledal na daljne planine, rekel ni pa nič.

UMRL JE »KRALJ« CIGANOV

Kred kratkim so pokopali v Washingtonu na pokopališču Mount Oliver »kralja« ameriških ciganov. To je bil kralj John, star 77 let. Krsta je bila pokrita z zlatim pokrovom in je stala 10.000 dolarjev. Pogrebno so se udeležili zastopniki ciganskega rodu iz cele Amerike, kakih 400 po številu. Umrl ciganski kralj je zapustil štiri sinove in tri hčerke, eden od sinov bo sedaj njegov naslednik. »Kralja John je bil rojen v južnomeriški državi Peru.

V VELIKI BRITANJI IMAJO SE NAKAZNICE

Pred kratkim so v Veliki Britaniji sprostiti prodajo sladkorja, ki je bil na nakaznice vse od 8. januarja 1940. Sedaj imajo še nakaznice za meso, maslo in maščobe. S sprostitvijo sladkorja je prišlo 500 uradnikov ob službo. Ti so bili do sedaj zaposleni s razdeljevanjem sladkorja.

TEHNIČNE ZANIMIVOSTI

25.300 metrov visoko Ameriški letalski podpolkovnik Marine Carl se je s svojim letalom dvignil visoko 25.300 metrov (trikrat tako visoko, kot je najvišja gora sveta). Odletel pa ni s tal, temveč ga je bombardier potegnili na 10.000 metrov višine. To je doslej največja višina, ki jo je dosegel človek.

Vlak z gumijastimi kolesi

Brzovlaki na progi Pariz-Strasbourg imajo gumijasta kolesa - pnevmatike. To je najnovjša tehnična pridobitev, ki veliko olajša. Vlak z gumijastimi kolesi, ki vozijo na imenovani progi, dosežejo večjo brzino od drugih, potrebujejo pa manj pogonske sile. Zaradi večjega trenja gume in tračnic lahko premagajo na progi tudi večje vzpetine, kakor vlak z železnimi kolesi. Izum je francoski. Kolesa s pnevmatikami uvajajo že tudi v pariški podzemski železnici, železne tračnice pa nadomeščajo z dvema ozkima betonskima trakoma.

Svetovni rekord za letalom

Je dosegel ameriški pilot William Farno. Z reaktivnim letalom tipa »Sabre F-86« je dosegel brzino 1.151 kilometrov na uro (vlak Novo mesto-Ljubljana prevozi v istem času 30 kilometrov).

100-letnica injekcijske igle

Instrument, brez katerega si sploh ne moremo zamisliti sodobne medicine, je injekcijska igla. Izumlj jo je pred 100 leti francoski zdravnik dr. Gabriel Pravaz. Njegov izum je obrnil zdravniško znanost na povsem nova pota.

Jeklene plošče, tanjšje od lasu

Neka tovarna v Ameriki (v Illinoisu) je nedavno izdelala jeklene plošče, debele komaj dve tisočinke milimetra - 30-krat tanjšje od lasu. Uporabljaj jih bodo v elektronski industriji.

CICIBANI

Cicibančki, ali ste že videli lutkovno igr »Carobni klobuk?« Če je niste, pridite v nedeljo 20. decembra ob 10. ali 11. uri. Vstopnina običajna.

Za novo leto pa pripravljaj lutkovno gledališče za vas veliko presenečenje. Kakšno, boste videli!

KNJIZNI PROGRAM PRERENOVNE DRUŽBE ZA LETO 1955

Vsak član Prerenske družbe bo prejel najkasneje do 1. decembra 1954 naslednjih pet knjig:

- 1. KOLEDAR ZA LETO 1955;
2. povest Franceta Bevka: »TUJA KRI«;
3. Honoré de Balzac: »GÖBSECK« in druge zgodbe;
4. mladinska povest Ivana Zormana: »SVOBODNI GOZDOVI«;
5. poljudnoznanstveno delo: »DEZELE SVETA«.
Potrudili se bomo, da bodo vse knjige tudi po opremiti dostojne svoje vsebine. Posebno opozarjamo na knjigo »Dezele sveta«. Knjiga bo tiskana v formatu kot koledar in bo imela 20 do 30 dvobarvnih zemljevidov dežel vsega sveta. Opremljena bo z osnovnimi zemljepisnimi, gospodarskimi, političnimi in zgodovinskimi podatki, ki bodo podani na priročen način brez nepotrebnih številk in statističnih podatkov. Knjiga bo poleg tega tudi še bogato ilustrirana s slikami in skicami ter bo predstavljala trajno vrednost.

Vkljub izredno velikim stroškom pa ostane članarina neizpremenjena 240 din

to pa vsled tega, ker pričakujemo, da bodo podprli naša prizadevanja ne le delovni kolektivi, ustanove, zadrage in organizacije, temveč tudi vsak ljubitelj knjig s tem, da postane podporni član ter vplača vsaj najmanjšo podpornino 500 din.

POSTANITE PODPORNI ČLAN TUDI VI IN SODELUJTE PRI SIRJENJU NAPREDNE KNJIG!

Redne in podporne člane sprejemajo vsi poverjeniki in vse knjigarne, ustanove člane pa Glavni odbor.

PRERENOVA DRUŽBA LJUBLJANA, ULICA TONETA TOMSIČA 9.

Janez Trdina:

Telebanov Pongre

Na Dolenjskem je gospodoval stila bogat grof. Imel je 30 klet, v vsaki po 30 sodov vina, živine, denarja in zemljišče pa toliko, da jim števila sam ni vedel. Hči se mu je rodila samo ena, ime ji je bilo Katrica. Deklica je prošla očeta, naj jo omoži. Grof priložil in ji uganje za doto vse Podgorje, z ene strani Save tja do Rožnega Dola, z druge od hrvaškega Samobora pa tja do belokranjskega Semiča. Njegove dobrote se itak Katrica ni mogla veseliti, kajti je izustil strašno besedo, da mora snubač, preden jo odvede na svoj dom, postelj so mu žival, ki se mu redi v hlevih in svinjnjah, v ovrčarih, kurnjih in golobnjakih, in popit do zadnje kaplje vse vino, ki mu ježi v 30 kleteh. Če ne bo mogel tega storiti, odsekaj mu brez milosti glavo. Vsi mladeniči, bogati in revni, zlahtni in kmetiški so zaželeli lepe Katrice in rodovitve Podgorja, ali nihče se ni usodil, da bi prišel v grad in jo snubil. Dolenjci, ki se niso še nikoli za robeno drugo reč popolnoma zložili, so trdili v en glas, da bog ni ustvaril človeku grla in želodca, ki bi zmogel toliko jedi in pijače. Nad Savo blizu Vač pa je živel takrat Telebanov Pongre. Ta Pongre je bil takav korerjak, da ga vsa vas ni mogla ustrahovati. Delal je za deset drugih, jedel

za sto, popil pa za tisoč. Pravzaprav so ljudje tako govorili, dokaz niso imeli nobenega. On sam je trdil, da še ni bil nikoli sit in nikoli pljan, in da bi popužil lahko vse, kar bi videl. Katrica je izvedela, kakšen junak je Pongre ter mu sporočila, naj pride ponjo, ker ga ljubi. On se razveselil in jo gre srubilo. Grofu se je grozno zamalo zdelo, da bi imel kmetiškega zeta, vendar mu obljubi hčer, kajti uverjen je bil, da ne bo mogel izpolniti pogoja. Ukazal je hlapcem in deklam, naj začno kuhati, peč, cvrti in točiti. Pongre sede. Silne so se mu cedile kar scurkoma, kajti od pola in vročine je bil silno žejen in lačen kakor volk. Katrica stopi k njemu in ga mlo gleda in opominja, naj napne vse svoje moči, da ne popuži sebe, svoje slave in njene sreče. Tega Pongretu ni bilo treba praviti. Preden se je sprekel zanj drugi vol, je bil že prvi pojeder; jagenjčke, purane in kapune pa je prigrizoval kakor drugi ljudje kosce kruha. Vina ni maral piti iz kupice, moral so mu prnesti kabal, ki je imel devet bokalov. Pol goveje črede je pojedel za zajutrek, drugo polovico za predjuznek. Opoldne se je lotil prascev. Za večerjo so ostale le tri borne ovce in nekoliko gosi. Grofovo kapljico pa je pocedil, da ni vedel

kaj. Nobera rupa ne požira tako hlastno vode, kakor je požiralo njegovo viteško grlo potokce vina, s katerimi bi se bila napojila lahko vsa dolenska krajina. Ko je ogledal vse kosti in si obiziral prste, se je zamažil z ajdovim otepom, potem pa sedel s Katrico v kočijo in vriskaje pognal konje proti Podgorju. Grof se je strašno jezil, da je izgubil hčer in Podgorje in dobi bil za zeta robatega Vačana. Zbral je veliko vojsko biričev in hlapcev in jo poslal za kočijo, da bi Pongreta ubili. Ko zagleda Katrica preganjalce, je jela ihteti in jankati: Gorje nama, še danes bova oba mrtva, ti od meča grofovih hlapcev, jaz pa od reskončne žalosti, da te bom izgubila. Pogled, vojska je že pod klancem, skoraj bo naju došla, Pongre vell smeje se: Preljuba žena, ne boj se! To rekiš izdere zamašek in zdajci bruha iz njega velkiansko jezero, ki zal je in utopi vso vojsko grofovih hlapcev in biričev. Srečno sta dospela ženin in nevesta v svoje Podgorje. Tam si je sezidal Pongre v goščavi vas, ki se imenuje v spomin njegov še dandanes Pangre-Grm. Njegovi nasledniki so našli krepki in poštenji Podgorci. Kakor njihov ded slave tudi oni, da so najboljši jedci in pivci, hkrati pa tudi najpridnejši in najjeklnejši delavci na vsem Dolenjskem. (Iz »Vinske mladosti«)

Zanimalo Vas bo

BORBA AMERIŠKIH KMETOV ALI PROTI PREKUPCEVALCEM

Kmečkimi pridelkom v Ameriki je cena letošnje leto padla za povprečno 13%, navzlic temu pa so življenjske potrebe čimne na trgu dosegle rekordno ceno, torej dosežaj najvišjo. Ameriški farmarji (kmetje) so spoznali, da jih razni trgovci in prekupčevalci nesramno odirajo in da ti pravzaprav več zaslužijo kot oni, ki vse letke garajo. Tako dobi farmar približno 25 centov za funt žive teže mesa, na drobno pa se prodaja meso po dolar za funt. Kam gre 75 centov pri enem funtu? Prav gotovo v žep tistih, ki pri tem najmanj delajo. Pšenica stane pri kmetu manj kot 2 centa funt, kruh pa prodajajo po 20 centov funt. Za tono grozdja dobi farmar 40

dolarjev, tisti, ki ga prodaja na drobno pa 300 dolarjev. Podobno je tudi pri drugih pridelkih. Ameriški farmarji so se obrnili na predsednika Eisenhowerja z vprašanjem, kdaj bo tako stanje prenehalo, kaj jim je to obljubil pred volitvami. Pravi, da so dobili zaenkrat odgovor, da bodo dobili točno pojasnilo šele drugo leto.

MUSLIMANSKI RAJ, ALI PA PEKEL, JE BOGATEJSI ZA ENEGA KRALJA

9. novembra je umrl »car počuče« - Abdul Aziz Ibn Saud, kralj Arabije, star 73 let. Ta kralj »po milosti Alahovi« je zapustil svojemu najstarejšemu sinu prestol, 300 milijonov dolarjev letnih dohodkov od eksploatacije petroleja in 50.000 dolarjev, ki jih vrže vsako romanje v Meko. Razen tega pa še nagradeno bogastvo in luksus, kakršnega svet ne pomni. Mladi kralj je podedoval tudi motorizirani harem. On ima sicer nekaj manj žensk, kakor oče - samo 150. Je res zadnji čas, da izžemo arabsko ljudstvo pokaže svojemu kralju vrata, kakor jih je egiptovski.

BOJEVITA ŽENA

V Londonu je sodnik razvezal zakon mestnega policaja Jamesa Gossa. Mož je pred sodnikom povedal o soviji »boljši« polovici tole: »Obrcala me je kot psa, večkrat pa tudi ugriznila. V glavo mi je treščila vazo za cvetlice, da se je ta razletela na kosce, v hrbet pa me je zabodla s kuhinjskim nožem.« Sodnik je smatral, da je dovolj razlogov za razvezo zakona.

V SPANJU SE JE PRETEPAL S HUDIČI

Hudo natreskan se je v Beljaku pred kratkim spravil spat neki telefonist. Ker je pozabil ugasniti cigareto, se mu je kmalu vnela posteljnina. Takoj ko je zaspal, se mu je začelo sanjati, da je v zadimljenem peklju in da grede proti njemu hudiči. Začel je vpiti in se v spanju pretepal z navideznimi peklenski. To je prebudilo ženo v sosednji sobi, ki je prihitala in rešila moža iz goreče postelje ter pogasila ogenj.

ZA ZABAVO

POPRAVEK

Neki ameriški časopis je prinesel poročilo, da je Samuel Warrick umrl. Seveda se je prizadeti takoj pritožil uredništvu, ker pač ni umrl. »O, to samo lahko popravila ga je potolažil urednik. Drugi dan je gospod Warrick bral svoje ime - med novorojenimi. (Iz »Vinske mladosti«)

VIŠEK RUJNE KAPLJICE

Janez Izpod Straške gore ga rad seukree. Zadržlj ga srečam pa pobaram: »No, Janez, kako kaj, kako?« »Krišteljsejns, je odgovoril Janez, včeraj sem bil pa tako nasekan, da sem šel - vodo pitlj.«

OB OSMIH ZAPREMO

Bilo je njega dni, ko so gradili belokranjsko železnico. Inženirji so videli, da bo moral iti tr tiki ob neki hiši, celo skozi hlev. Po dolgem razlaganju, barantanju in prekljanju se je bojevila gospodinja le vdala, da speljejo železnico skozi njihov hlev (seveda so ga hoteli prej podreti). »Ja prav,« jim je zabrusila, »pa naj ajzerpon vozi skozi našo štalo. Ampak povem pa kar naprej, da samo do osmih zapremo. Ob osmih mi štalo zapremo!«

Lastnik garaže je telefoniral nekemu možu: »Vaša žena je pravkar pripeljala vaš avto v popravilo...«

»Vem, vem,« je odgovoril lastnik avtomobila. »Bom že jaz plačal račun za popravilo.«

»To je vse v redu, ampak kdo bo plačal moji delavnico, ki jo je podrla vaša žena?«

»Prav prijeto sva kramljala, dokler nisi ti odprl us!«

LOJZE ZUPANC: 19

VELIKI DNEVI Povest

»Le zategni! Krepko, da se bo ta praska prej zacelila,« jo je vzpodbujal Potočnik.

Njej pa je bilo le nerodno, ko je morala obvezovati rano svojemu nekdanjemu učitelju, ki jo je bil pred leti v tečaju učil, kako se rane pravilno obvezujejo. Zdaj sta že zdavnaj bila le še tovariša. Tudi tikala sta se, kakor vsi partizani, a v Mileni je še vedno prevladovalo spoštovanje do njenega nekdanjega učitelja.

Potem je pregledala rano na bratovi nogi. »Boli?« ga je vprašala. »Upam, da se rana ne bo znojila.«

»Ko smo juriliš, sem jo iztaknil,« je z nekakšno jezo odgovoril. »Ugriznil me je fašistični gad, ko sem se najmanj nadejal.«

In podrobno ji je opisal potek borbe nad Seli in Jugorjem.

»Krv si pa menda le precej izgubil,« je nazadnje rekla, ko je bila rana že razkužena in sveže prevezana. »Saj si bled ko mrlič.«

»Ah, kaj bi me le pomilovala!« jo je zavrnil. »Ta brazgotina se bo že zacelila. Le to me ježi, ker se bom moral nekaj časa valjati v tvoji ambulanti, namresto da bi se boril s fanti...«

»Glej ga! To te ježi?« se je zasmejala. »A ozdravel boš in spet boš tolkel fašiste, ivo! Tolkel jih boš ti in tvoji fantje, dokler ne bodo dotolčeni do kraja.«

Potihem pa je zašepetala: »Ah, ko bi že kmalu prišlo to!«

Preslišal je njen šepet in ji odgovoril s ponosnim glasom: »Za borce sem brez skrbi. Tovariš Milan je že vedel, zakaj je zamenjal pero s puško. In danes sem, bogme, videl, da njegova puška ne pozna prijatelja...«

Tačas je njun razgovor prekinilo glasno klicanje globoko v gozdu: »Hoj! Hoj! Hoj!«

Borci so skočili pokonci. Vsak je pograbil svojo puško. Kurir Gregor in Potočnik sta se nemo spogledala.

»Kdo neki prihaja?« je čez čas zamrmral Gregor. »Najbrž je stari Cerjanec - naša zveza iz Gradaca,« je odvrnil Potočnik. »A zakaj kliče? Pot mu je poznana. Ali je mogoče zašel?«

Gregor pa se je nasmehnil: »Ne, to je mladeniški glas. In zdi se mi, da ta glas poznam.«

Vrgel je puško na rame in se poslovil od Potočnika z besedami: »Saj dovoliš, da mu grem nasproti, ne?«

In utonil je v temi, ki se je bolj in bolj zgoščevala v Veliki lozi. Kmalu zatem so ga tovariši slišali, kako se je tudi sam oglašil neznanu na njegovo ponovno klicanje, z jasnimi vzkliki: »Hoj! Hoj! Hoj!«

Komaj je minilo dobrih deset minut, se je Gregor vrnil s Starihovim Tiččetom.

»Smrt fašizmu, partizani!« je mladec pozdravil z nasmehom, ves srečen in zadovoljen, da je končno le našel njihovo zatočišče v Veliki lozi.

»Glej ga, Tiččeta!« se je začudil Potočnik. »Kaj pa je tebe prineslo k nam?« Od utrujenosti so Tiččetu kiceala kolena. Ves dan je taval po gozdu in iskal partizansko tabori-

šče. Sedel je pokraj ugašajočega ognja in olajšano vzkliknil:

»Kdor išče, ta najde! Taval sem in taval po lozi, nazadnje pa sem le ujel v nos rahli dim skritih partizanskih ognjev...«

Ozr se je naokoli in se zadovoljivo nasmehnil. »Saj skriti ste pa dobro, bogme! Kdo bi vas ne našel! Nihče! Tudi ognja ni bilo videti, ker ste se zaril v tole drago...«

»Ti je všeč?« se je nasmehnila Milena. »Všeč!« je odgovoril. »Tudi nazaj v vas ne nameravam več iti. Zdej sem tu. Sprejmite me v svoje vrste, tovariši!«

Ko pa je videl, da so se začudili njegovji nagli odločitvi, je dodal: »Ze več dni je minilo, odkar sem se odločil, da se bom tudi jaz boril za našo svobodo. Saj ste videli... Deda so mi tudi ubili. In našo vas požgali. Moram se maščevati za vse, kar so nam hudega storili,« je sklonil glavo ob žalostnem podživiljanju vsega, kar je šlo zadnje dneve mimo njega. »Da, boril se bom in hočem se boriti!« je zdaj glasneje spregovoril v tišino. »Domov pa se bom vrnil, ko bomo ponesli zastavo zmage in svobode v vse belokranjske vase... In tudi v našo vas, razušeno in požgano...« je sklonil glavo na prsi.

Naslednji dan so borci počivali in si pripovedovali dogodivljaje iz prestanih borb. Tudi Tičče je pripovedoval tovarišem, kako je Bastiani v šoli zapiral otroke ter jih pretepal. Cesa vsega ni vedel! Vse je videl, saj je njegova sestra Danica sleherni dan toliko pripovedovala o krivicah, ki jih je fašistični učitelj delil otrokom v gradaški šoli.

»Našo Danico je nekoč zaprl od poldna do noči samo zato, ker je rekla, da ima doma dovolj hrane in ker ni marala jesti iz fašistične GILL kuh-

hinje fašističnih makaronov,« je ponavljal, kar mu je včasih pripovedovala Danica, ko je pritekla iz šole. »Ko pa je Bastiani še tisti teden prišel k nam po jajca, je Danico zatožil mami. Mama pa seveda narejeno: »Ji bomo že pokazala! Samo pred očmi mi naj pride! Oh, ti malopridnica! Pa nikar ji ne zamerite, saj je še otrok in ne ve, ka se spodobi, kaj pa ne. Seveda, makaronov pa res nikoli ni marala jesti. Saj veste, ni navajena... Naši otroci imajo najrajši debelačne žgance...«

In Bastiani je potolažen odšel, mami pa je rekla, da bo prihodnji Danico zapri za tri dni skupaj, dokler ne bo sestradana sama prošla, naj ji dajo makaronov... In ni pozabil dodati, da se Danica ne zna pametno zadržati... »Da, ampak pametno se zadržati, pomeni po fašistično tole: Pozabi, da si Slovenec, jej iz fašistične sklade makarone, ki so napravljene iz naše moke in moli k fašističnemu bogu Mussoliniju za ta dar, ki so ga pridelaše slovenske žulavice roke, hahaha!« se je suho zasmel Milan Potočnik.

»Tfej! S to svinjarijo bo treba čimprej obračunati!« je kurir Gregor ježno pljunil v ugašajočo žerjavico.

Potočnika pa je zanimalo, kako je zdaj v Gradacu, odkar je on zapustil šolo, šolarje, ženo in sinčka Vladija ter ušel k partizanom. Ze dolgo ni ničesar slišal o razmerah in gradaški šoli. Zato je vrtal v Tiččeta z vprašanji: »Ali je Danica povedala, kateri šolarji hodijo jest v GILL kuhinjo? So se sami prijavili za to pomoč? Ali jih je učitelj prisilil, da jedo tiste makarone?«

»Vsi hodijo... skoraj vsi, ker se boje Bastianija,« je Tičče odgovorjal z mrzličnim glasom. »Ampak jedo pa le ne!«

»Ne? Kaj pa je?«